

Handläggare

Roland Palm
Tfn: 08-508 301 08

Datum

2007-01-15

Sidnummer

1 (44)

Diarienummer

21-0006/07

KNs sammanträde

2007-01-23

Ärendenummer

7

FÖRSLAG TILL VERKSAMHETSPLAN FÖR ÅR 2007

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner föreliggande verksamhetsplan för 2007 och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Kyrkogårdsnämnden godkänner av förvaltningen föreslagen taxa för gravskötsel.
3. Kyrkogårdsnämnden avvecklar enheterna Bromma kyrkogård och Spånga kyrkogård som resultatenheter från och med 2007-01-01

Mats Larsson

Göran Höglund

UTLÅTANDE

Sammanfattning

Kyrkogårdsförvaltningens verksamhetsplan 2007 utgår från den av kommunfullmäktige antagna budgeten och de mål som fastslagits där. I verksamhetsplanens del 2 finns en beskrivning av förvaltningens ansvarsområden och verksamhet som framförallt riktar sig till kyrkogårdsnämnden. Sammanfattningen nedan är koncentrerad till några av de mest strategiska frågorna för nämnden under 2007.

ORGANISATIONSUTVECKLING OCH EFFEKTIVISERING

Under år 2006 har arbetet fortsatt med att vidareutveckla förvaltningens nya organisation, dess arbetsrutiner och arbetsprocesser. Detta arbete kommer att fortsätta inom samtliga avdelningar även under 2007.

Som ett led i effektiviseringen kommer förvaltningen under 2007 att fortsätta att utveckla och förbättra servicen till medborgarna.

Under ca ett år har förvaltningen arbetat med att utveckla ett system för bokning av ceremonilokal och gravsättning via Internet. Begravningsbyråer ges genom den nya webb-applikationen möjlighet att göra preliminärbokningar direkt i förvaltningens begravnings-administrativa system utan att ha telefonkontakt med förvaltningen. Den nya tjänsten har testats under senhösten 2006 och ska sättas i full drift under våren 2007.

Förvaltningen fortsätter också arbetet med att skapa fler tjänster på Internet för att därigenom öka tillgängligheten till förvaltningens service och information. En sådan tjänst är att beställa gravskötseln via webben. Detta arbete kommer att ske parallellt med studier av en ny informations- och datastruktur som underlag för utveckling av nya verksamhetssystem enligt stadens e-strategi och mjukvaruplattform.

UPPRUSTNING AV SKOGSKREMATORIET

Under 2007 fortsätter arbetet med att ta fram underlag för en genomgripande förnyelse av Skogskrematoriet. Upprustningen är planerad att upphandlas och genomföras under 2008-2009. För år 2007 har 2,5 Mkr avsatts för förprojektering av Skogskrematoriets upprustning. I kommunfullmäktiges budget för 2008-2009 har 47,5 Mkr avsatts för genomförandet. I samband med det inriktningsärende som nämnden då kommer att få ta ställning till kommer investeringens storlek att närmare preciseras.

Krematoriet har en planlösning som i funktion och logistik i huvudsak är från 1930-talet. Det tillhör ett av svensk och internationell arkitekturs mest framträdande verk. De åtgärder som ska göras i Skogskrematoriet måste därför ställas i relation till de krav som finns i bland annat Världsarvskonventionen, Kulturminneslagen, av Stadsmuseet utfärdade skyddsföreskrifter, Plan- och Bygglagen, Miljöbalken samt i den till Unesco 2005 avlämnade, fastställda rapporten - Periodic Reporting.

NY BEGRAVNINGSPLATS PÅ NORRA JÄRVA

Kyrkogårdsförvaltningen arbetar sedan flera år tillsammans med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret med att finna ett läge för en ny begravningsplats på Norra Järvafältet. Konkurrensen är hård mellan olika slags markanvändning. Det långsiktiga behovet av mark för en ny begravningsplats måste enligt förvaltningens beräkningar vara minst 25 ha för kan inrymma tillräckligt många kistgravplatser.

De lägen som i dag studeras i den förberedande planprocessen är betydligt mindre och innehåller dessutom ganska avsevärda arealer som är kulturminnesskyddade eller har skyddsvärda naturtyper. Inget av de studerade områdena har heller de markförutsättningar som vore ideala för en begravningsplats. Områdena består till stor del av lera eller organisk jord med ett grundvatten i eller i nära anslutning till markytan. Det är angeläget att frågan om vilket markområde som kan avsättas för en begravningsplats kommer till ett avgörande

inom en rimlig framtid. Behovet av kistgravplatser i nordvästra Stockholm är stort och det tar flera år att anlägga en begravningsplats när väl marken finns tillgänglig efter ett beslut om en formell detaljplan.

SYSTEMATISKT MILJÖARBETE

Förvaltningen har startat ett strukturerat miljöarbete baserat på ISO 14001. Arbetet bedrivs i projektform inom enheterna Råcksta begravningsplats och Råcksta krematorium. Miljöutredningarna för respektive enhet färdigställs i början av 2007. Under följande del av året ska enheterna ta fram listor på de krav lagar och förordningar ställer samt på signifikanta miljöaspekter. Dessutom ska rutiner och mål fastställas samt ett miljöprogram tas fram. Erfarenheterna från pilotprojektet kommer att ligga som grund för det gemensamma miljöarbetet inom kyrkogårdsförvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningschefens stab på underlag från förvaltningens samtliga avdelningar.

Förvaltningens förslag

INLEDNING

Kyrkogårdsnämndens verksamhetsplan för 2007 har utarbetats med utgångspunkt från den budget som kommunfullmäktige fastställde den 7 december 2006. Det innebär att nämndens mål för verksamheten återspeglar kommunfullmäktiges inriktningsmål respektive mål för verksamhetsområdet 'begravningsverksamhet' (i vidsträckt betydelse).

Verksamhetsplanen är redigerad i två delar. Den första delen innehåller kyrkogårdsnämndens förslag till nedbrytning av kommunfullmäktiges inriktningsmål respektive mål för verksamhetsområdet 'begravningsverksamhet'. Under vart och ett av kommunfullmäktiges inriktningsmål redovisas hur nämnden under året avser uppfylla kommunfullmäktiges mål. Den andra delen är främst riktad till den nytillträdde kyrkogårdsnämnden och redovisar nämndens samhällsuppdrag, verksamhetsområden och förvaltningsorganisation. Denna del utgör också en bakgrund till redovisningen av nämndens mål för verksamheten.

Nämndens verksamhet är till allra största del en ren tjänsteproduktion. Volymen av de tjänster som nämnden genomför under året bestäms dock i mycket liten omfattning av nämndens eget agerande. Nämnden kan och ska inte påverka hur anhängare till avlidna stockholmare (och "icke stockholmare") väljer att genomföra begravningsceremoni, eventuell kremation, gravsättning eller gravskötsel. Nämndens samhällsuppdrag är att ge just den service i begravningsverksamhet och gravskötsel som människor efterfrågar. Nämnden genomför detta uppdrag så att största möjliga valfrihet garanteras och till bästa möjliga kvalitet och miljöanpassning inom givna ekonomiska ramar. Att skapa relevanta mät- och uppföljningsbara mål inom den av fullmäktige beslutade målhierarkin är svårt eftersom det knappast går att styra verksamheten med hjälp av denna typ av mål. Nämndens verksamhetsstyrning svarar bättre mot en enklare typ av kvalitets-, miljö- och ekonomistyrningsmål.

Det viktigaste instrumentet för uppföljning av sådana kvalitets- och miljömål är enhetschefernas uppföljning av den dagliga verksamheten. Eventuella fel och brister kan då åtgärdas

omgående. Genom de besiktningar som regelbundet genomförs av såväl verksamhet i egen regi som av upphandlade driftentreprenader följer förvaltningen också upp och dokumenterar kvaliteten på den genomförda verksamheten. Ytterligare uppföljningsverktyg är handikapprådets åtgärdslista - som följs upp vid varje rådssammanträde - klagomålsstatistik och brukarundersökningar. Under 2007 planeras en uppföljning av medarbetarnas erfarenheter av den nya organisationen samt två brukarundersökningar.

KOMMUNFULLMÄKTIGES INRIKTNINGSMÅL

Av kommunfullmäktiges fastställda inriktningsmål berör följande mål på ett eller annat sätt verksamhetsområdet begravningsverksamhet:

Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök

Stockholm ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad

Valfriheten ska öka

Staden ska skapa förutsättningar för att ge medborgarna så stor valfrihet som möjligt.

En trygg och snygg stad

Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad

Vår stad är vår miljö

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

KOMMUNFULLMÄKTIGES MÅL FÖR VERKSAMHETSOMRÅDET

Kommunfullmäktige har fastställt följande mål för verksamhetsområdet begravningsverksamhet

Kyrkogårdsnämnden ska erbjuda stockholmarna rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser.

Detta omfattar att

Kyrkogårdsnämnden ska

- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att en ny begravningsplats vid Norra Järva etableras.

Kyrkogårdsnämnden ska

- fortsätta att utveckla riktlinjer för begravningsplatserna som kombinerar tillgänglighet med krav på rofylldhet
- samt fortsätta att miljöanpassa verksamheten vad avser utsläpp, drift och återvinning.

KYRKOGÅRDSNÄMNDENS MÅL FÖR VERKSAMHETEN

Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök

Kyrkogårdsnämnden ska

- vårda världsarvet Skogskyrkogården så att det bibehåller sitt värde som attraktivt besöksmål
- öka tillgängligheten på stadens begravningsplatser
- förbättra informationen om begravningsverksamheten samt om de olika begravningsplatsernas värde som besöksmål
- ta emot kulturturister och fackbesök samt genomföra guidade visningar på sina kulturhistoriskt värdefulla begravningsplatser i syfte att skapa intresse för begravningsplatsernas kulturella, arkitektoniska och samhällshistoriska värden.
- vidareutveckla Tallumpaviljongen som informationscentrum för världsarvet Skogskyrkogården och kyrkogårdsförvaltningen.

VÄRLDSARV OCH BESÖKSNÄRING

Stadens begravningsplatser är mycket uppskattade besöksmål för både stockholmare och nationella och internationella gäster. Begravningsplatserna har nått ryktbarhet både nationellt och internationellt. Skogskyrkogården - som också är ett världsarv - ligger ojämförligt högst på rangskalan. Det är dock svårt att under rådande hetsiga, urbana förhållanden skapa en allomfattande rofylldhet överallt på stadens begravningsplatser. Däremot erbjuder begravningsplatserna alltid mångfacetterade skönhetsupplevelser med god tillgänglighet och stabila miljöförhållanden. Kyrkogårdsnämnden och dess förvaltning har som ambition att besökare på stadens begravningsplatser ska bli varse både tradition och förnyelse och att begravningsplatserna är värdiga sista vilorum för de avlidna.

Nämnden vill att begravningsplatserna ska inspirera till vård av de avlidnas minne och att de ska upplevas som tilltalande offentliga miljöer för nutidsmänniskan. De ska också kunna ge stadens invånare och besökare en stunds stillhet och eftertanke under intresseväckande promenader. Begravningsplatser bjuder på en särskilt rik kultur-, samhälls- och personhistorisk mångfald. Några har nyttjats i hundratals år, andra under kortare tid, men alla har något att berätta som knyter an till den mångsidiga historien i Stockholm med omnejd. Det är inte i första hand den övergripande monumentala kulturhistoriska eller samhällsspeglande karaktären på respektive begravningsplats som alltid faller avgörandet för upplevelsen. Det gör däremot de förhållanden som vid ett besök påverkar den personliga sfären.

På senare tid har besökarnas intresse- och rörelsemönster ändrat karaktär. En omfattande information om begravningsplatser sprids via Internet, böcker o dyl. Detta gör att stadens begravningsplatser inte längre bara har ett lokalt intresse. Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen tilldrar sig redan nu ett nästan globalt intresse.

För att ytterligare satsa på besöksnäringen och stärka stadens position som evenemangsstad kommer ett samarbete att inledas med Stockholms stadsmuseum. Genom detta samarbete ökar bredden på de vandringar som kan erbjudas svensk och internationell publik.

Den satsning som görs på inventering och upprustning av kulturhistoriskt värdefulla objekt är ett led att långsiktigt stärka begravningsplatsernas värde som besöksmål.

Nämnden kommer under året att revidera och utöka sin serie broschyrer om begravningsverksamheten och om tillgängligheten till olika begravningsplatser. Särskilda broschyrer planeras för områden med särskilda gravplatser för muslimer och buddister.

Nämnden kommer att satsa på en bättre tillgänglighet för allmänhet och begravningsbyråer att via Internet beställa olika typer av tjänster från förvaltningen.

VIDAREUTVECKLING AV TALLUMPAVILJONGEN SOM INFORMATIONSCENTRUM

Nämnden kommer under 2007 att utifrån den utställning om Skogskyrkogården som visades i Tallumpaviljongen under 2006 att skapa en permanent utställning i paviljongen. Utställningen 2006 visade tillkomsten av Skogskyrkogården med exempel på unika inslag i dess utformning och den betydelse för svensk och internationell arkitektur de två arkitekterna Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz haft. Delar av denna utställning kommer att ingå i den permanenta utställningen. Ett rum i anslutning till utställningen kommer att användas för tillfälliga utställningar med varierande teman år från år.

Valfriheten ska öka

Kyrkogårdsnämnden ska

- i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att en ny begravningsplats vid Norra Järva ska etableras

Nämnden ska också

- ge god service och ändamålsenlig information i allt som rör begravningsverksamhet och gravskötsel.
- tillse att alla invånare i staden oavsett etniskt ursprung eller trosinriktning kan tillförsäkras en värdig gravplats.
- tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för ceremonier i enlighet med Begravningslagen.

Kyrkogårdsnämndens verksamhet är till allra största del kundvalsstyrd. Det gäller både de delar av nämndens verksamhet som är begravningsverksamhet och de delar som är serviceverksamhet.

När det gäller begravningsverksamhet har de efterlevande frihet att välja var den avlidne ska gravsättas, vilket gravskick och vilken typ av ceremoni de vill ha. Val av gravplats begränsas endast av att det finns olika antal gravar kvar att välja mellan på olika begravningsplatser. Valfriheten beträffande gravvårdar på de olika begravningsplatserna är betydande, även om den något kan begränsas av kulturhistoriska och arkitektoniska hänsynstagen.

När det gäller skötseln av de enskilda gravplatserna på stadens begravningsplatser kan gravrättsinnehavarna välja att själva sköta dem. De kan också uppdra åt kyrkogårdsförvaltningen att, inom ett brett sortiment av tjänster, utföra skötseln mot ersättning.

Nämnden arbetar målmedvetet med att öka antalet möjligheter som kan erbjudas de efterlevande vid val av gravskick, gravplats, ceremoni och därefter vid val av gravvård och framtida skötsel.

Kyrkogårdsnämndens skötsel erbjudanden följs successivt upp och nya kombinationer av vår-, sommar- och vinterutsmäckning erbjuds i takt med kundernas efterfrågan. Utbudet av tjänster måste dock begränsas till vad som är rationellt att utföra mot bakgrund av det sammantaget stora antalet skötseluppdrag. För år 2006 var antalet skötseluppdrag ca 86 000. Utöver att anlita förvaltningens tjänster så kan varje gravrättsinnehavare välja att endera utföra skötsel och plantering själv eller välja annan leverantör/entreprenör.

BEGRAVNINGSVERKSAMHET FÖR ALLA

Enligt begravningslagen har den som är huvudman för begravningsverksamheten ansvar för att alla delar av begravningsverksamheten fungerar. I Stockholm har staden genom kyrkogårdsnämnden detta ansvar. Begravningsverksamheten omfattar alla stockholmare, oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religiös eller annan bakgrund. Inom stadens begravningsplatser finns därför en rik variation av gravmönster och anpassningar till olika begravnings seder mm. Genom ett statligt reglerat clearingsystem har stockholmare även möjlighet att gravsättas på andra ställen i Sverige. På samma sätt har icke stockholmare möjlighet att gravsättas på stadens begravningsplatser. Genom detta clearingsystem förs medel över från den huvudman där den avlidne är folkbokförd till den huvudman som utför begravningsverksamheten.

VALFRIHET OCH MÅNGFALD

Så långt det är fysiskt möjligt anpassas stadens kapell till ceremonier enligt olika trosinriktningar och så kallade borgerliga förrättningar.

För personer med etnisk/religiös eller annan bakgrund med begravnings seder, gravmönster och dylikt, som inte är gängse svenska, erbjuder nämnden olika lösningar. Exempel på grupper som förvaltningen utvecklat olika former för gravsättning för är muslimer, romerska katoliker, zigenare/romer, bahaier, mandier, hinduer samt grekisk- och ryskortodoxa trosbekännare liksom hugenotter och buddhister. I vissa avseenden erbjuder Stockholms kyrkogårdsförvaltning efterfrågade gravskick som inte kan erbjudas någon annanstans i Skandinavien.

Att verka för mångfald innebär att bejaka att människor är olika och inse värdet av det. Mångfaldsperspektivet uppmärksammas, analyseras och beaktas inom alla nämndens verksamheter. Det sker under verksamhetens alla faser - under planering, genomförande och utvärdering. Kyrkogårdsförvaltningen tar upp erfarenheter omkring mångfalds- och valfrihetsperspektivet i en mängd sammanhang inom och utom förvaltningen. Därigenom sprids kunskapen och betydelsen av förvaltningens förhållningssätt och omsorg gentemot människor i ett mångkulturellt samhälle.

Förvaltningen erbjuder anhöriga till avlidna olika lösningar vid val av gravplats, ceremoni-lokal m.m. utifrån olika individers och grupperns önskemål. Genom att fortsätta arbetet med att anlägga gravkvarter för olika trosinriktningar ges en ökad valmöjlighet vid val av gravplatser.

Förvaltningen fortsätter att långsiktigt planera för att gravmark i möjligaste mån kunna erbjudas i närområden. Genom utbildningar och studiebesök arbetar förvaltningen för att nå en ökad förståelse om utsatta grupper situation och önskemål. En ökad kunskap om olika kulturer och religioner bidrar till att bryta fördomar och utanförskap.

Strandkyrkogården är stadens multikulturella begravningsplats i södra delen av staden. Första delen av begravningsplatsen, där gravsättning sker i skogsmark, togs i bruk år 1996. Resterande delar av begravningsplatsen färdigställs successivt i takt med att nya gravkvar-

ter behövs. På begravningsplatsen finns särskilda kvarter för muslimska, grekisk ortodoxa och buddistiska trosbekännare. Ett område planeras kunna upplåtas för murade gravplatser under mark som efterfrågas av vissa grupper av romersk katolska trosbekännare.

UTBYGGNAD AV GRAVSKICKET GEMENSAMMA ASKGRAVPLATSER

En första gemensam askgravplats byggdes år 2004 på Skogskyrkogården. Intresset för att gravsätta aska efter avlidna anhöriga i en sådan gemensam askgravplats – ett gravskick där de anhöriga vet var gravsättning skett och där den avlidnes namn finns angivet, men där gravsättning sker utan gravrätt och där framtida skötsel handhas av kyrkogårdsförvaltningen – har visat sig vara stort. Kyrkogårdsnämnden har under år 2006 beslutat anlägga ytterligare tre gemensamma askgravplatser på stadens begravningsplatser. De kommer att byggas på Skogskyrkogården, Galärvarvskyrkogården och på Norra begravningsplatsen.

NY BEGRAVNINGSPLATS PÅ NORRA JÄRVA

Kyrkogårdsförvaltningen arbetar sedan flera år tillsammans med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret med att finna ett läge för en ny begravningsplats på Norra Järvafältet. Konkurrensen är hård mellan olika markanvändning. Förvaltningen har beräknat att det långsiktiga behovet av mark för en ny begravningsplats som kan inrymma tillräckligt många kistgravplatser är minst 25 ha.

De områden som studerats på Järvafältet innehåller stora områden med fornminnen. Dessa områden bör antingen kunna bevaras och inrymmas i en ny begravningsplats om begravningsplatsens gränser inte blir för snäva eller efter en arkeologisk utgrävning och dokumentation utnyttjas som begravningsmark. Det område som slutligen avsätts för en ny begravningsplats måste innefatta minst 10 ha mark för kistgravkvarter. Dessa områden måste ha ett grävbart djup på minst 2 m och en högsta grundvattenyta som ligger mer än 3 m under markytan. Förutom mark för kistgravskvarter omfattar en begravningsplats mark för urngravar, minneslund, vägar, naturområden samt för parkeringsplatser, arbetsområden och byggnader. Det innebär att en ny begravningsplats kräver ett effektivt område på 20 till 25 ha.

De lägen som i dag studeras i den förberedande planprocessen är betydligt mindre och innehåller dessutom ganska avsevärda arealer som är kulturminnesskyddade eller har skyddsvärda naturtyper. Inget av de studerade områdena har de markförutsättningar som vore ideala för en begravningsplats. Områdena består till stor del av lera eller organisk jord med ett grundvatten i eller i anslutning till markytan.

En trygg och snygg stad

Kyrkogårdsnämnden ska

- fortsätta att utveckla riktlinjer för begravningsplatserna som kombinerar tillgänglighet med krav på rofyllighet.
- fortsätta att miljöanpassa verksamheten vad avser utsläpp, drift och återvinning genom att
  - kontinuerligt följa förbränningsprocess och rökgasrening i krematorierna och omedelbart vidta åtgärder vid onormala mätvärden.
  - fortsätta utbyte av maskin- och fordonspark med sikte på förnyelsebara energikällor respektive minskad miljöpåverkan.
  - i största möjliga utsträckning använda miljöbensin och etanol (E85) i sina maskiner och bilar.
  - minska mängden osorterat avfall.

FÖRBÄTTRAD TILLGÄNGLIGHET FÖR FUNKTIONSHINDRADE

Handikapprådet - som är knutet till kyrkogårdsnämnden – arbetar sedan en lång följd av år tillsammans med kyrkogårdsförvaltningen med att systematiserat åtgärda brister i tillgängligheten på stadens begravningsplatser. En särskild 'åtgärdslista' har tagits fram. Av listan framgår vilka önskemål, förändringar och anordningar som handikapprådet i dialog med nämnd och förvaltning har aktualiserat för att nå ökad tillgänglighet. Tillgänglighetsarbetet knyts till FN:s standardregler 10-12. Dessa behandlar bl.a. tillgängligheten vid kultur-, rekreations- och religionsutövning.

Prioriterade insatser 2007

Inför 2007 års verksamhetsplan har handikapprådet sammanställt de för dess del mest angelägna åtgärderna på den nämnda åtgärdslistan.

Dessa är:

- Förbättra hörseltillgänglighet i vissa kapell.
- Komplettera kart- och skyltmaterial vid kyrkogårdar och begravningsplatser.
- Komplettera minneslundar som har "svåråtkomliga" smyckningsplatser med sådana tillgängliga även för rörelsehindrade.
- Utforma kyrkogårdsförvaltningens hemsida så att fler kan tillgodogöra sig dess information.
- Utredda ev. behov av ytterligare handikapptoletter inom kyrkogårdsförvaltningens anläggningar/lokaler.

till bättre utformning av smyckningsplatser som presenterats för handikapprådet måste dock först godkännas av länsstyrelsen och länsmuseum (Norra begravningsplatsen) och stadsmuseet (övriga begravningsplatser).

MILJÖARBETET

Det målmedvetna miljöarbetet inom nämndens verksamheter fortsätter. Det innebär att nämnden kommer att fortsätta sin strävan att minimera utsläpp från krematorierna samt att arbeta för att verksamhetens miljöpåverkan i övrigt blir så liten som möjligt. Nämnden ligger redan långt framme när det gäller miljöeffektiva transporter och inköp av miljöanpassade varor och tjänster. Åtgärder med energieffektivisering av byggnader och avfallshandling samt för att få en minskad användning av vatten för bevattning pågår och kommer att fortsätta under året.

Miljöledningsgrupp

Förvaltningen fortsätter arbetet med miljöfrågor inom det integrerade ledningssystemet på samma sätt som tidigare år. Basen för miljöarbetet i förvaltningen ligger i arbetsgenomförande på de olika enheterna. Hur arbetet ska genomföras på ett miljöriktigt sätt dokumenteras i de olika enheternas rutiner. Samråd och diskussioner sker på enheternas arbetsplatsträffar. Representanter för enheterna tillsammans med förvaltningens miljösamordnare och delar av förvaltningsledningen utgör förvaltningens miljöledningsgrupp. Miljösamordnaren är gruppens sekreterare och förvaltningschefen dess ordförande. Genom denna konstruktion förs miljöarbetet naturligt in i det integrerade ledningssystemet.

Systematiskt miljöarbete

Förvaltningen har startat arbetet med införandet av ett strukturerat miljöarbete baserat på ISO 14001. Arbetet bedrivs i projektform inom enheterna Råcksta begravningsplats och Råcksta krematorium. Miljöutredningarna för respektive enhet färdigställs i början av 2007 och under följande del av året verifieras lag- och aspektlistor, rutiner och mål fastställs samt ett miljöprogram tas fram. Erfarenheterna från pilotprojektet kommer att ligga som grund för det gemensamma miljöarbetet inom kyrkogårdsförvaltningen.

Miljöeffektiva transporter

Förvaltningen använder miljöbilar för huvuddelen av förvaltningens interna biltransporter. För persontransporter och lättare transporter inom kyrkogårdarna används i huvudsak elbilar. Utbyte till allt mer resurssnåla bilar sker kontinuerligt. Vid upphandling av nya traktorer och andra större arbetsmaskiner för utbyte läggs alltid vikt vid att maskinerna ska ha låg miljöbelastning. Upphandling av transporter av kistor i samband med begravningsceremoni och gravsättning sker på ett sätt, som ger transportören incitament för att minska det totala transportarbetet.

Hållbar energianvändning

Förvaltningen upphandlar elenergi enligt stadens centrala riktlinjer för grön energi. Där så är möjligt utnyttjar förvaltningen spillvärme från krematorierna för uppvärmning av sina lokaler. I samband med den kommande ombyggnaden av Skogskrematoriet ska även undersökas om även Tallumpaviljongen och arbetslokalerna på kv 21 kan anslutas. Från Råcksta krematorium levereras spillvärme från rökgaskylning till stadens fjärrvärmenät. Åtgärder genomförs successivt för att minska energianvändningen i förvaltningens lokalbestånd till exempel genom tilläggsisolering och installation av värmepumpar. Under år 2007

ska samtliga byggnader energiinventeras och åtgärder prioriteras inom ramen för nämndens medel för förändring, förbättring och förnyelse

Miljöeffektiv avfallshantering

Allt avfall från stadens begravningsplatser sorteras för att på bästa sätt ta tillvara de resurser som kan återvinnas. Stor del av det biologiska avfallet komposteras i egna anläggningar. Resterande avfall transporteras till största del bort till förbränningsanläggningar för energiåtervinning. Förvaltningen arbetar med att påverka leverantörer av kist- och vinterdekorationer att enbart använda återvinningsbart material i kransar och buketter.

Omhändertagande av biologiskt avfall hanteras olika på förvaltningens begravningsplatser och kyrkogårdar. Det biologiska avfallet komposteras på Skogskyrkogården, Norra begravningsplatsen samt Råcksta begravningsplats. På de mindre platserna, såsom Bromma och Spånga kyrkogårdar skickas det biologiska avfallet till kompostanläggning.

Övrigt avfall skickas till återvinningsanläggning som brännbart alternativt svårsorterbart avfall.

Den källsortering som sker genom besökarens försorg inom gravkvarteren ger idag två fraktioner, trädgårdsavfall, såsom växtrester, jord m.m. och restavfall, såsom papper, glas och metall.

Under 2007 fortsätter förvaltningen att utveckla metoderna för sortering av avfall på kyrkogårdar och begravningsplatser. En utgångspunkt för detta arbetet utgör miljöutredningarna från Råcksta krematorium och begravningsplats.

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Nämndens mål för verksamhetsområdet

Nämnden ska

- med effektivt resursutnyttjande, rationella metoder och avvägd kvalitet bedriva begravningsverksamhet finansierad med landets lägsta begravningsavgift.
- bedriva serviceverksamhet som är självfinansierad och upplevs som prisvärd av kunderna.

NÄMNDENS BUDGET FÖR 2007

Nämndens budget för 2007 ökar med 1,0 Mkr i huvudsak till följd av ökade kostnader för renovering av kulturhistoriskt värdefulla objekt. För driftverksamheten innebär detta att verksamheterna inom oförändrad budget från 2006 ska klara de pris- och löneökningar som kommer under 2007. Detta innebär ett faktiskt besparingskrav på minst 5 %.

BUDGETFÖRDELNING 2007

Av tabellen nedan framgår nämndens driftbudget 2007 jämfört med år 2006.

Driftbudget Kostnader	Budget 2006 Mkr	Prognos 2006 Mkr	Budget 2007 Mkr
Förvaltningschef, nämnd och stab	4,5	4,6	4,9
Begravnings- och serviceavdelningen	59,5	61,1	59,7
Tekniska avdelningen	29,8	33,6	31,3
Administrativa avdelningen	41,0	40,8	43,1
Kapitaltjänstkostnader	10,6	10,3	9,6
<i>Avskrivningar</i>	7,4	7,1	6,4
<i>Internräntor</i>	3,2	3,2	3,2
Summa	145,4		
Omslutningsförändring	2,2		
Summa kostnader	147,6	150,4	148,6

Intäkter	Mkr	Mkr	Mkr
Avgifter	12,5	11,8	18,0
Fonduttag	7,8	9,3	2,1
Övrigt	6,0	12,5	8,4
	26,3		
	2,2		
Summa intäkter	28,5	33,6	28,5
Netto	119,1	116,8	120,1

Nämndens totala nettokostnad uppgår för år 2007 till 120,1 Mkr. Nämndens budget 2007 ökar med 1,0 mnkr i huvudsak till följd av ökade kostnader för renovering av kulturhistoriskt värdefulla objekt.

FINANSIERING AV SERVICEVERKSAMHETEN

Serviceverksamheten består till allra största del av skötsel av enskildas gravplatser. Antalet skötseluppdrag har minskat de senare åren vilket medfört att intäkterna från dessa blivit lägre år från år.

Avgifter för serviceverksamheten ska sättas så att full kostnadstäckning erhålls. Kostnaderna beräknas uppgå till 35,7 Mkr och intäkterna till 20,1 Mkr. Av intäkterna kommer 2,1 Mkr från tidigare års inbetalade avgifter avsatta i förvaltningens olika gravsköselfonder och 18,0 Mkr från skötselavgifter för ettårsskötsel som beräknas inbetalas under år 2007.

För skötsel av s.k. fondgravar (avtal tecknade innan år 2000) överförs 15,6 Mkr för 2007. Kostnaden för denna skötsel finansieras ur begravningsavgiften.

Typ av avtal	Antal 2006	Mkr 2006	Antal 2007	Mkr 2007
Allframtidigravar	18 500	7,6	18 500	7,6
Övriga avtal tecknade före år 2000	19 000	8,0	19 000	8,0
Fonder (avtal tecknade from 2000)	18 500	7,8	5 410	2,1
Ettårsavtal	29 750	12,5	42 840	18,0
Totalt	85 750	35,9	85 750	35,7

Skötselavgifter

Förvaltningen föreslår att nämnden bibehåller tidigare beslutad taxa för skötsel av gravplatser för år 2007. Det innebär att de förekommande arealtyperna får följande årsavgift 2007.

Urgrav (mindre än 2,00 kvm)	375 kronor
Enkel kistgrav (2,00-3,99 kvm)	415 kronor
Dubbel kistgrav (4,00-5,99 kvm)	495 kronor
Stor kistgrav (> 6,00 kvm)	575 kronor

Andelen gravplatser med skötseluppdrag på begravningsplatserna påverkar inte nämndens nettobudget. Verksamheten är som nämnts självfinansierad. Däremot påverkar andelen gravplatser med skötseluppdrag på sikt identiteten och skönhetsupplevelsen på begravningsplatsen. Särskilt viktigt för detta är andelen gravplatser med planteringsuppdrag. Förvaltningen kan konstatera att färre skötseluppdrag så småningom leder till att fler gravplatser måste återtas på grund av bristande skötsel. För att öka antalet kunder och andelen skötseluppdrag med plantering planeras en förändring av skötseluppdragets utformning. Nämnden kommer under 2007 att få ett sådant förslag. Förändringen ska syfta till ett serviceutbud där fler väljer skötseluppdrag med plantering.

RESULTATENHETER 2007

Kyrkogårdsnämnden inrättade i verksamhetsplan för 2006 två resultatenheter - Spånga kyrkogård resp. Bromma kyrkogård - enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning. Resultatenheterna har under 2006 fungerat väl. De har båda uppfyllt de krav som ställts på dem och enheterna prognostiserar ett positivt resultat för 2006.

Trots detta goda resultat föreslår förvaltningen att resultatenheterna Bromma- och Spånga kyrkogårdar avvecklas från och med 2007-01-01. Detta görs för att möjliggöra fortsatt arbetet med detaljorganisationen inom Begravnings och serviceavdelningen under 2007. Avsikten med avdelningens organisationsutveckling är att skapa större och mer slagkraftiga enheter. Detta arbete sker parallellt med plan för konkurrensutsättning (se nedan).

PLAN FÖR KONKURRENSUTSÄTTNING

Enligt kommunfullmäktiges budget ska verksamhet som inte är strategiska ledningsfunktioner eller myndighetsutövning upphandlas i konkurrens eller erbjudas medborgarna genom valfrihetssystem.

Entreprenadavtalen för markskötseln på Sandsborgskyrkogården löper ut sista mars 2007 och på södra delen av Skogskyrkogården sista mars 2008. Våren 2006 beslutade kyrkogårdsnämnden att markskötsel på Sandsborgskyrkogården återtas i egenregi från den 1 april 2007. Enligt tjänsteutlåtandet ska tiden fram till att avtalet för södra delen av Skogskyrkogården löper ut 2008-03-31 användas till att ytterligare utveckla, stärka och effektivisera egenregiverksamheten i söderort. Detta bland annat för att ge förutsättningar för konkurrenskraftiga egenregianbud vid framtida upphandlingar. Förvaltningen kommer under första kvartalet 2007 ta fram en plan för framtida upphandling av skötselverksamhet inom begravningsplatserna. I denna plan ska överväganden göras om vilka begravningsplatser som är bäst lämpade att konkurrensutsätta, vad konkurrensutsättningen ska omfatta och hur förfrågningsunderlagen ska utformas och paketeras. Det är önskvärt att framtida upphandlingar utformas så att möjlighet ges även för mindre företag att lämna anbud. Överväganden kommer också att göras om avtalstidernas längd.

FÖRÄNDRING, FÖRBÄTTRING OCH FÖRNYELSE

Nämnden avsätter 10,9 Mkr för objekt och åtgärder som under 2007 behöver genomföras för att bland annat bevara eller återskapa byggnaders och begravningsplatsers funktion och utseende. Inom denna ram finansieras också mindre åtgärder för att tillföra begravningsplatser nya funktioner och åtgärder av underhålls- och reinvesteringskaraktär. Varje år lägger förvaltningen en plan för vilka insatser som ska genomföras under året. I planen ingår också vad som ska projekteras och vilka kontakter som måste tas med tillsynsmyndigheterna Länsstyrelsen och Stadsmuséet.

INVESTERINGAR

Investering	(2006) Mkr	2007 Mkr	2008 Mkr	2009 Mkr
Skogskrematoriet	(1)	2	45	3
Begravningsplats på Järvafältet	(5)			
Utbyte av maskiner	(5)	2,5	2,5	2,5

Skogskrematoriet

Nämnden fick i 2006 års budget i uppdrag att utreda och planlägga en genomgripande förnyelse av Skogskrematoriet med en planerad entreprenadupphandling och -genomförande under 2007-08/09. Arbetet har under 2006 förbrukat mindre än den avsatta investeringsvolymen. Förvaltningen kommer i bokslut 2006 att resterande medel överförs till 2007. För år 2007 har förvaltningen beräknat att 2,5 Mkr behöver avsättas för förprojektering av upprustningen av Skogskrematoriet.

Skogskrematoriet är ett av Sveriges tre största krematorier. Det har fyra incineratorer och en kapacitet om 5 000 kremationer per år. I krematoriet finns också kylrum och övriga lokaler för några hundratal kistor samt utrymmen för kortare eller längre tids förvaring av urnor. Krematoriet uppfördes 1937-40. Sedan dess har fyra moderniseringar/anpassningar skett. Den senaste var 1997-2000 då den krematorietekniska installationen förnyades och kompletterades för att tillgodose nya miljövillkor.

Krematoriet har en planlösning som i funktion och logistik i huvudsak är från 1930-talet. Det tillhör ett av svensk och internationell arkitekturs mest framträdande verk. Skogskrematoriet var vid sin tillkomst ett av Europas modernaste och stod tillsammans med de tre kapellen och övriga faciliteter som ett föredöme avseende såväl funktion som banbrytande arkitektur och högkvalitativ konstnärlig utsmyckning. Det betyder att analys och överväganden måste göras inom många kompetensområden inför uppgiften att förnya krematoriet.

De åtgärder som ska göras i Skogskrematoriet måste ställas i relation till de krav som ställs i bland annat Världsarvskonventionen, Kulturminneslagen, av Stadsmuseet utfärdade skyddsföreskrifter, Plan- och Bygglagen, Miljöbalken samt i den till Unesco 2005 avlämnade, fastställda rapporten - Periodic Reporting.

Förvaltningen har påbörjat detta arbete och begärt en inledande prövning av Länsstyrelsens kulturmiljöenhet och Stadsmuseet av vilka kulturhistoriska krav som ska gälla för bevarande av de originalinteriörer från 1940 som är starkt/unikt tids- och/eller funktionstypiska i krematoriebyggnaden. Förvaltningen har också efter genomfört samråd lämnat in ansökan med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för förnyad miljöprövning av krematorieverksamheten till Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. Länsstyrelsen har vidareremitterat ansökan till stadens miljöförvaltning. Även om den inlämnade ansökan i grunden är av formell natur, har den lett till omfattande utredningsarbete.

Nämnden bedömer att planering, myndighetskommunikation, projektering, upphandling och utförande sträcker sig från innevarande år till år 2010. En förnyelse som i stort motsvarar de förändringar av interiör och teknikutrustning som genomfördes inom Råcksta krematorium 2002-2003 beräknas uppskattningsvis uppgå till ca 50 Mkr. Förnyelsen omfattar då en anpassning av logistik-/transportförhållanden, kyl-/frysrummodernisering, utbyte av merparten av krematorieteknisk installation samt arbetsmiljöåtgärder.

Omfördelning av investeringsmedel för ny begravningsplats på Norra Järva

Planeringsarbetet för ny begravningsplats på Norra Järvafältet kommer att fortsätta under 2007. I samarbete med stadsbyggnadskontoret och markkontoret har två områden lokaliserats för fortsatt studium. En geoteknisk/geohydrologisk undersökning planeras för att utröna om dessa områden rent marktekniskt kan användas som begravningsplats med hänsyn till grundvatten/markvatten och jordarnas grävbarhet och jorddjup. Dessutom kommer en översiktlig arkeologisk bedömning att göras av områdena för att klarlägga vilken hänsyn som måste tas till den mängd fornlämningar som finns inom områdena. För att utföra dessa undersökningar bedömer förvaltningen att en del av det investeringsanslag som tilldelats nämnden år 2006 behöver tas i anspråk. Nämnden återkommer i verksamhetsberättelse/bokslut 2006 med en begäran att de för år 2006 avsatta 5 Mkr får överförs till år 2007 års budget.

Förnyelse av maskinpark

Förvaltningen planerar ett kontinuerligt utbyte av äldre maskiner och traktorer till en kostnad av totalt 2,5 Mkr.

ORGANISATIONSUTVECKLING OCH EFFEKTIVISERING

Den 1 januari 2006 fick kyrkogårdsförvaltningen en ny organisation. Under år 2006 har arbetet fortsatt med att vidareutveckla organisation, arbetsrutiner och arbetsprocesser. Detta arbete kommer att fortsätta inom samtliga avdelningar även under 2007. Tekniska avdelningen har kommit längst. En förändrad detaljorganisation förhandlades för avdelningen i december 2006. Även inom begravnings- och serviceavdelningen och administrativa avdelningen pågår processer med att vidareutveckla och effektivisera verksamheten. Det kommer bland annat att i vissa fall leda till förändring i enhetsindelningen under 2007.

Parallellt med detta pågår även översyn av arbetsrutiner och arbetsprocesser där utökad användning av IT-teknik är en viktig del.

UTVECKLING AV KUNDKONTAKTER

Under 2007 kommer förvaltningen att fortsätta att utveckla möjligheter att erbjuda ännu bättre service till medborgarna. Ett exempel är att kunna beställa skötsel via webben.

Digitala kartor

Från och med våren 2006 erbjuder förvaltningen allmänhet och begravningsbyråer att via Internet söka efter gravar och gravsatta personer samt att skriva ut en karta som visar gravplatsens läge på begravningsplatsen. Webb-tjänsten har för att underlätta arkivsökning kompletterats genom att gamla handskrivna gravböcker för så kallade allmängravar skannats in och publicerats på Internet. Förvaltningen fortsätter 2007 arbetet med att datera in gravsatta inom gamla gravplatser och skapa kartor för tidigare skeden i begravningsplatsernas historia.

Bokning via webb

Under 2005 och 2006 har förvaltningen också arbetat med att utveckla ett system för bokning av ceremonilokal och gravsättning via Internet. Begravningsbyråer ges genom den nya webb-applikationen möjlighet att göra preliminärbokningar direkt i förvaltningens begravningsadministrativa system utan att ha telefonkontakt med förvaltningen. Det nya arbetssättet ger förbättrade möjligheter att göra bokningar utanför förvaltningens telefontider. Vidare kan den personal som idag i stor utsträckning är låst till telefonmottagningen ges mer varierade arbetsuppgifter. Den nya tjänsten har testats under senhösten 2006 och ska sättas i full drift under våren 2007.

Indatering i den digitala gravboken

I samband med att information i de digitala kartorna och information i den digitala gravboken sammanställts har det visat sig att vissa äldre gravområden på framförallt Skogskyrkogården är ofullständigt indaterade i gravboken. Det är gravplatser inom så kallade allmängravsområden där gravsättning gjordes före år 1960 och ingen anhörig varit i kontakt med kyrkogårdsförvaltningen sedan 1980-talet. I den löpande verksamheten och vid kontakt med till exempel släktforskare kan information hämtas ur de gamla manuellt förda gravböckerna. Denna arkivsökning tar dock avsevärt längre tid än om samtliga uppgifter funnits i den digitala gravboken.

Indatering av detta slag är en tidskrävande uppgift som är svår att hinna med inom den ordinarie verksamheten. Nämnden har anställt ett antal personer med arbetsmarknadspolitiskt stöd för denna uppgift.

Kommunikation och IT

Nämnden har påbörjat arbetet med att skapa tjänster på Internet för att öka tillgängligheten till förvaltningens service och information. Detta arbete kommer att fortsätta under 2007 parallellt med studier av en ny informations- och datastruktur som underlag för utveckling av nya verksamhetssystem enligt stadens e-strategi och mjukvaruplattform.

Hösten 2006 har en omfattande utbildningsinsats genomförts för att öka datakunskaperna hos kyrkogårdsförvaltningens alla personalkategorier. Parallellt med detta har LISA-självservice förts ut till alla arbetsställen inom förvaltningen. Ytterligare utbildningsinsatser inom IT-området kommer att genomföras under 2007.

Riskhantering

Förutsättningarna för en nämnds riskhantering är att risker och sårbarhet i organisationen är kända. Nämnden gör årligen en risk- och sårbarhetsanalys för att avgöra hur systemen för ledning, uppföljning och kontroll ska vara utformade för att eliminera eller begränsa riskerna för allvarliga fel och skador. Förvaltningens avdelnings- och enhetschefer har ansvar för den löpande interna kontrollen. Utöver detta har förvaltningen en övergripande riskgrupp som har till uppgift att kontinuerligt utvärdera kontrollsystemen för att säkerställa att bl a internkontrollen utförs på korrekt sätt. Tillsynen ska resultera i förslag till förbättringar och ändring av rutiner i syfte att stärka styrning och den interna kontrollen.

PERSONAL

De budgetramar som skisserats för kyrkogårdsnämnden för år 2008 innebär att förvaltningen redan under 2007 måste förbereda en neddragning av personalstyrkan. Den nuvarande övertaligheten är en anställning. En ökad övertalighet med ytterligare uppskattningsvis sex anställningar kan till del klaras med naturlig avgång. Under 2007 går sammanlagt fem anställda i pension. Det innebär att alla befattningar som blir vakanta vid pensionsavgång inte kan återbesättas. En successiv anpassning måste också ske till den nya detaljorganisationen och till ny teknik.

Beroende på vilken upphandlingsstrategi för driftentreprenader som nämnden väljer kan behovet av säsongsanställd personal komma att minska.

DEL 2

Kyrkogårdsnämndens uppdrag

ANSVAR FÖR BEGRAVNINGSVERKSAMHETEN SEDAN 1886

Stockholms stad fick genom beslut av Kgl. Ma:j:t 1886 ansvar för begravningsverksamheten på många av stadens kyrkogårdar och begravningsplatser. År 2000 förändrades förutsättningarna för begravningsverksamheten i hela Sverige. Det skedde i samband med den relationsändringen som gjordes mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari detta år. Begravningsverksamheten i Stockholm fick därmed en ställning som en kommunal verksamhet med speciell finansiering. För nämndens del innebar beslutet förändringar i tillämpningen av begravningslagen, en ny finansiering och ett nytt ansvarsområde. Att staden blev huvudman för begravningsverksamheten innebar också nya samverkansformer med stadens församlingar. För riket som helhet innebar förändringen att begravningsverksamheten blev en samhällelig uppgift som i överallt utom i Stockholm och Tranås utförs av församlingar eller samfälligheter inom Svenska kyrkan.

BEGRAVNINGSAVGIFTEN

Det speciella med kyrkogårdsnämndens verksamhet är att den finansieras - vad avser begravningsverksamheten - av en särskild begravningsavgift. Denna betalas av alla oavsett religionstillhörighet och behandlas i hanteringshänseende som en skatt. Begravningsavgiften är inkomstrelaterad, och beräknas på den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Begravningsavgiftens storlek fastställs av huvudmannen på grundval av en särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. För kyrkogårdsnämndens del innebär detta att begravningsavgiften tillförs en särskild fond så att överskott/underskott stannar i verksamheten enligt regeringens intentioner.

Den för år 2007 fastställda begravningsavgiften är 7 öre per skattekrona. Detta motsvarar preliminärt att 105,1 Mkr kommer att tillföras begravningsfonden. Nämndens nettoomsättning i budget 2007 är 120,1 Mkr. Årets verksamhet måste alltså finansieras med ytterligare 15 Mkr som tidigare år tillförts denna fond. Verksamhetens resultat regleras gentemot fonden i samband med bokslut.

KYRKOgåRDNÄMNDENS REGLEMENTE

Enligt det av kommunfullmäktige fastställda regementet gäller att:

”Stockholms kyrkogårdsnämnd svarar för stadens begravningsverksamhet enligt begravningslagen och handhar därvid förvaltningen av staden tillhöriga, åt staden upplåtna och åt stadens förvaltning annars överlämnade begravningsplatser med vad därtill hör. Nämnden fullgör också de övriga uppgifter som enligt lag eller annan författning åligger huvudman för begravningsverksamheten och som inte ankommer på kommunfullmäktige.

Nämnden ska inom sitt verksamhetsområde verkställa fullmäktiges beslut och fullgöra de uppdrag som fullmäktige överlämnar till nämnden. Nämnden ska lämna fullmäktige, kom-

munstyrelsen och övriga nämnder samt borgarråd med föredragningskyldighet det biträde som begärs av dem.”

Verksamhetens huvudområden

Nämndens verksamhet kan ses uppdelad i tre huvudområden: begravningsverksamhet, serviceverksamhet och ansvar för att skydda och bevara begravningsplatsernas kulturhistoriska värde.

BEGRAVNINGSVERKSAMHET

Kyrkogårdsnämnden har som huvudman för begravningsverksamheten i Stockholm enligt begravningslagen ansvar för att:

- anordna och hålla kyrkogårdar och begravningsplatser med tillräckligt många gravplatser för stadens invånare,
- sköta begravningsplatsernas allmänna ytor samt så kallade fondgravar där skötselavgift inbetald före år 2000 inte täcker skötselkostnaden,
- ta emot stoft för förvaring och visning,
- ställa ceremonilokaler utan religiösa symboler till förfogande,
- utföra kremering och gravsättning,
- bekosta vissa transporter av urnor och kistor inom sitt geografiska ansvarsområde,
- bekosta gravsättning mm av stockholmare som gravsätts utanför nämndens förvaltningsområde, t.ex. i fädernebygden,
- fördela anslag till de stockholmsförsamlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser,
- upprätta gravkartor och hålla register över gravsatta på nämndens kyrkogårdar och begravningsplatser (gravbok),
- fatta beslut i gravrättsfrågor.

Nämndens åligganden vad avser begravningsverksamheten anges tydligt i lagen. För verksamheten finns två finansieringskällor, dels begravningsavgiften, dels intäkter från uppdrag och s.k. begravningsclearing från begravningsplatser av icke-stockholmare.

Anordna och hålla begravningsplatser

Begravningsverksamheten i Stockholm omfattar ca 6 500 gravsättningar per år. Av detta är ungefär 1 000 icke stockholmare. Antalet stockholmare som väljer att gravsättas på annan ort är vanligen något fler än 1 000. Några drastiska förskjutningar i valet av gravskick förväntas inte. Planering av verksamheten baseras på att andelen jordbegravningar utgör ca 10 % av totala antalet gravsättningar och att ungefär hälften av alla som kremeras gravsätts i minneslund och hälften i urngrav.

Som huvudman har kyrkogårdsnämnden ett direkt ansvar för förvaltning av elva begravningsplatser med kistgravar och urngravar, nio minneslunder samt ett kolumbarium.

Möjligheten att erbjuda avlidna gravplats varierar i olika delar av staden. Inom de medeltida kyrkogårdarna Brännkyrka, Spånga och Bromma samt på Galärvarvskyrkogården, Västberga och Hässelby begravningsplatser är tillgången på mark för nya gravrättsupplåtelser ytterligt begränsad. Upplåtelser sker här enbart för gravsättning av avliden som är folk-

bokförd i Stockholm. På Brännkyrka och Västberga finns sedan många år inte ens återgångsgravar för kistor att upplåta. På Galärvarvskyrkogården gäller särskilda bestämmelser för gravsättning på grund av denna begravningsplats speciella karaktär och historia.

På många håll i staden är det brist på kistgravplatser. Genom den pågående utbyggnaden av Strandkyrkogården och omformningen av kvarter 26 på Skogskyrkogården finns det tillräckligt med kistgravplatser under överskådlig framtid i södra Stockholm. Kvarteret på Skogskyrkogården är ett gammalt så kallat allmängravskvarter där gravsättning gjordes senast åren omkring 1930. Förvaltningen bedömer att kvarteret nu åter kan användas för kistgravsättning.

I norra Stockholm är däremot bristen på kistgravar stor. Nämnden har därför fått gehör i kommunfullmäktige att här skapa ytterligare kistgravplatser. Arbetet fortsätter att tillsammans med bl. a. stadsbyggnadskontoret få till stånd en ny begravningsplats på Norra Järvafältet. Den år 2002 gjorda utbyggnaden av Spånga begravningsplats räcker ytterligare några år. Förvaltningen har i avvaktan på en ny begravningsplats på Järvafältet fått tillstånd att kunna använda en del av ett kvarter på Råcksta begravningsplats för kistgravsättning.

I stadens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten ligger att på allmänna begravningsplatser erbjuda ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag. Detta uppdrag måste ses i ett långt tidsperspektiv. Konkurrensen om i dag obebyggd mark är stor och möjligheterna att avsätta mark för nya begravningsplatser minskar snabbt om inte behovet av ny begravningsmark redan nu läggs in i stadsplaneringen. Den framtida stadsplaneringen bör också ta hänsyn till begrepp som närhet och minskade transporter när det gäller lokalisering av begravningsplatser.

På kort och medellång sikt finns det sett över hela staden tillräckligt med gravmark att upplåta. Gravmarken är dock olikformigt fördelad över staden. I södra Stockholm finns den relativt nyanlagda Strandkyrkogården. En motsvarande begravningsplats saknas i norra och nordvästra delen av staden. På längre sikt (över en 25-årsperiod) kan staden inte inom nuvarande begravningsplatser uppfylla det lagstadgade åtagandet om tillräckligt antal gravplatser. Detta gäller främst kistgravar.

För närvarande finns möjlighet att upplåta nya kistgravar i större omfattning endast i stadens södra delar, på Strandkyrkogården och Skogskyrkogården. Tillgången på urngravar kan anses vara tillgodosedd för lång tid framåt. Dels finns områden för nya urngravar i betydande omfattning på Råcksta begravningsplats, dels kan urngravar skapas på flertalet begravningsplatser när gamla gravplatser återlämnas, återtas eller förverkas. Bristen på kistgravar i framförallt norra och nordvästra Stockholm löses endast tillfälligt av de åtgärder som vidtagits på Spånga kyrkogård och på Råcksta begravningsplats.

De beräkningar som gjorts av behovet av nya gravplatser bygger på att det inte kommer att bli någon större förändring av dagens gravskick. Sjunker kremationsfrekvensen kommer mer kistgravplatser att behövas och minskar intresset för minneslundar ökar behovet av urngravplatser. Utvecklingen av det nya gravskicket gemensam askgravplats kan också påverka behovet av ny begravningsmark. Väljer de som annars skulle ha valt urngravplats det nya gravskicket minskar behovet av mark. Däremot ökar behovet av mark om det är sådana som annars skulle ha valt minneslund som väljer gemensam askgravplats.

Ta emot stoft för förvaring och visning

Nämnden har som huvudman för begravningsverksamheten ansvar för att anvisa lokaler för visning av avlidna och för förvaring av kistor i avvaktan på begravning. Dyliga utrymmen finns i första hand vid nämndens krematorier och begravningsplatser, men även vid vissa ceremonilokaler hos stadens församlingar. Förvaltningen anvisar endast lokaler på stadens krematorier och begravningsplatser.

Ceremonilokaler som även kan upplåtas utan religiösa symboler och utanför ordinarie arbetstid

Begravningskapellen på stadens begravningsplatser utgör (enligt tidigare beslut i nämnden) ett alternativ till ceremonilokal för de familjer som inte vill välja Svenska kyrkans eller andra trosinriktningars egna lokaler. Kapellen kan upplåtas utan inredning och symboler tillhöriga viss konfession. Nämndens lokaler för begravningsceremonier har god tillgänglighet för personer med t.ex. rörelsehinder, nedsatt syn eller hörsel.

Nämnden upplåter tretton kapell för begravningsceremonier på stadens begravningsplatser. Dessutom upplåter Bromma, Brännkyrka och Spånga församlingar tre kyrkor och Hässelby församling ett kapell inom stadens begravningsplatser.

I förvaltningens kapell är det möjligt att boka ceremonier utanför ordinarie arbetstid, som t.ex. lördagar.

Det senaste decenniet har användningen av stadens begravningskapell minskat. En orsak till detta är att stadens församlingar har ett stort intresse av att begravningsceremonierna hålls i församlingarnas egna kyrkor/kapell. Nämnden har därför beslutat att lägga ett antal kapell i ”stand by-läge” - det vill säga att de inte erbjuds i det ordinarie bokningsmönstret, men att de kan få användas om de anhöriga så önskar. Användningen blir då av en mer privat karaktär där begravningsbyrå och anhöriga själva får stå för uppgifter som kyrkogårdsförvaltningens personal i annat fall svarar för.

Det är svårt att bedöma hur användningen av stadens begravningskapell kommer att utvecklas i framtiden. Huvuddelen av stockholmarna är fortfarande anslutna till Svenska kyrkan. Men Svenska kyrkan tappar fortfarande medlemmar. Det är därför troligt att de enskilda församlingarna kommer att fortsätta att försöka utveckla sina kontakter med församlingsbor genom att erbjuda dem ceremonier i församlingskyrkan. Mot detta står det behov av ceremonilokaler som de som inte är medlemmar i Svenska kyrkan kommer att ha i framtiden. Det är en av huvudmannens uppgifter att kunna upplåta ceremonilokaler även till dessa medborgare.

Nämnden behöver därför ha en beredskap för att kunna erbjuda fler tider för begravningsceremonier. De åtgärder som görs under mellantiden - till exempel att erbjuda begravningsbyråbranschen att ta över driftansvaret för något begravningskapell eller använda nämndens begravningskapell för annat än begravningsceremonier - måste vara temporära.

Kremering och gravsättning

Vid nämndens två krematorier, Skogskrematoriet och Råcksta krematorium, genomförs ca 8 000 kremeringar om året. Ca 90 % av alla avlidna stockholmare kremeras. Stadens krematorier utför dessutom på uppdrag från andra huvudmän som inte har egna krematorier ca 1 400 kremeringar om året.

Stadens krematorier har godkända reningsanläggningar för rökgaser. Båda krematorierna följs kontinuerligt upp vad avser miljöpåverkan och uppfyller de krav som miljöbalken ställer på krematorieverksamhet. Miljörapport inlämnas årligen till stadens miljö- och hälsoskyddsförvaltning.

Råcksta krematorium byggdes om 2002-2003 vad avser krematorie-, VVS- och kylteknisk utrustning och är i dag en mycket modern anläggning. Ombyggnaden har medfört något sänkta driftkostnader, energieffektivisering och ytterligare miljöanpassning men framförallt ökad driftsäkerhet

Även Skogskrematoriet är försett med rökgasrenings- och värmeåtervinningsutrustning av modern standard (från 1999-2000).

Stadens krematorier har med medel från miljömiljarden fått utrustning för kontinuerlig kvicksilvermätning. Installationen beräknas vara fullständigt klar under våren 2007. De kontinuerliga mätningarna ska utöka tiden mellan periodiska mätningar som krävs enligt miljötillstånden för de båda krematorierna och vara en viktig del i processtyrningen av anläggningarna.

På stadens begravningsplatser gravsätts ca 6 500 stoft och askor varje år. Av de sistnämnda jordas ungefär 3 000 i minneslund och lika många gravsätts i urngravar. Återstående något mer än 500 gravsättningar är kistbegravningar. Under året beräknas ca 1 000 gravsättningar ske i helt nya gravplatser. Resterande gravsättningar sker inom redan upplåtna gravplatser eller inom gravplatser som upplåtits på nytt efter det att gravrätten återgått till nämnden.

Det första gravområdet med ett för Stockholm nytt gravskick togs i bruk under hösten 2004 på Skogskyrkogården. Gravskicket har här i Stockholm kallats för gemensam askgravplats. Intresset för det nya gravskicket har varit stort varför nämnden har fattat beslut om att gemensamma askgravplatser även ska byggas på Galärvarvskyrkogården och Norra begravningsplatsen. På Skogskyrkogården kommer dessutom ytterligare en gemensam askgravplats att anläggas i anslutning till den redan befintliga.

Bekosta transporter av kistor och urnor

Enligt begravningslagen har nämnden som huvudman för begravningsverksamheten kostnadsansvar för transport av kistor och urnor från det att huvudmannen tagit ansvar för kistan och till dess att gravsättning skett inom förvaltningsområdet. I Stockholm hålls begravningsceremonier förutom i stadens egna begravningskapell även i hundratalet kyrkor och kapell över hela staden. De anhöriga kommer överens med sin begravningsbyrå var ceremoni och gravsättning ska äga rum och om det ska ske en kremering. Begravningsbyråerna debiterar sedan förvaltningen för transporter av kistan.

Förvaltningen har en överenskommelse med stadens begravningsbyråer om fast schablonersättning oavsett hur många led som ingår i de transporter som huvudmannen ska bekosta vid en begravning. Genom denna konstruktion har byrån ett kraftigt incitament att planera transporten så att den blir så kort (innehåller så få led) som möjligt.

Förvaltningen uppskattar att kostnaden för transporter av kistor och urnor för år 2007 kommer att uppgå till 6,5 Mkr.

Transport av urnor från krematorierna till de olika begravningsplatserna i staden sker inom ramen för förvaltningens egna interna transporter.

Begravningsclearing, ersättning till/från andra huvudmän genom begravningsclearing och avtal

Enligt begravningslagen är en huvudman för begravningsverksamheten skyldig att svara för vissa angivna kostnader i samband med begravning för alla avlidna som vid sin död var folkbokförda inom förvaltningsområdet. I riksdagens beslut om ändringar i begravningslagen i samband med kyrkans skiljande från staten år 2000, infördes också en obligatorisk, rikstäckande, begravningsclearing.

Begravningsclearing utbetalas när en avliden gravsätts i en annan del av landet, t.ex. i färdnebygden. Den s.k. folkbokföringshuvudmannen är då skyldig att bekosta de tjänster inom begravningsverksamheten, som utförs av den s.k. förrättningshuvudmannen. Att få gravsättas på annan ort än där man är folkbokförd förutsätter dock att en gravplats kan beredas på denna främmande ort och är således ingen rättighet.

Ersättningen mellan huvudmännen utgår enligt den taxa som kammarkollegiet fastställer för varje år. Begravningsclearing finns således både som en kostnad och en intäkt i kyrkogårdsnämndens budget. Båda beloppen är lika svåra att kalkylera, eftersom volymerna kan vara tämligen oförutsägbara. I budget 2007 har förvaltningen tagit upp 7,0 Mkr på kostnadssidan och 6,5 Mkr på intäktssidan.

Ersättning till församlingar som förvaltar allmänna och enskilda begravningsplatser

Från år 2000 är staden som huvudman skyldig att överta ansvaret för förvaltning av en inom förvaltningsområdet belägen, men av annan än huvudmannen förvaltrad, allmän begravningsplats, om förvaltaren så önskar. Staden har i sin tur rätt att utge en ersättning till de församlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser för de kostnader de har för sin begravningsverksamhet.

I Stockholm finns det 13 församlingar som förvaltar allmänna begravningsplatser. Deras kostnader för begravningsverksamhet får täckas av den av staden uttaxerade begravningsavgiften. Huvudmannen Stockholms kyrkogårdsnämnd lämnar ett skäligt bidrag till driften om en församling som innehavare vill behålla förvaltningen av sin begravningsplats. Huvudmannens anslag till församlingarna utgår från deras kostnader.

Till den verksamhet som ska finansieras av begravningsavgiften ingår även ”underhåll av kulturhistoriskt intressanta gravanläggningar” på församlingarnas allmänna begravningsplatser.

Nämnden ger de 13 av stadens församlingar som förvaltar allmän begravningsplats ersättning enligt två huvudprinciper:

- ersättning via clearingsystemet för de uppgifter som utförs i direkt samband med begravning, d v s upplåtelse av gravplats och Gravsättning.
- ersättning för kostnader för att fullgöra myndighetsuppgifter, skötsel av begravningsplatsens allmänna ytor, tillsyn av gravanordningar och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla gravanläggningar.

För att få en bättre uppfattning vad skötselkostnaden för de olika kyrkogårdarna är har förvaltningen anlitat konsult hjälp för att få redovisning och mätning av de olika församlingarnas skötseluppdrag. Mätningen är inte fullständigt avslutad men de hitintills redovisade resultaten visar att församlingar med kolumbarier generellt ska ha ett högre bidrag för sköt-

sel medan församlingar med endast begravningsplats på mark ska ha ett lägre bidrag. För de sex församlingar där mätningen inte är slutförd kan justering av bidraget ske under året.

Förslag till ersättning för de olika församlingarna

Församling	Driftbidrag 2006 Tkr	Driftbidrag 2007 Tkr
Ofördelat		805,6
Adolf Fredriks församling	600	341,4
Domkyrkoförsamlingen	380	300*
Engelbrekts församling	240	240*
Farsta församling	280	280*
Gustav Vasa församling	960	894,1
Hedvig Eleonora församling	255	200*
Hägerstens församling	510	629,2
Högalids församling	311	558,8
Katarina församling	675	550*
Kungsholms församling	450	400*
Maria Magdalena församling	635	362,5
S:t Görans församling	715	544,4
S:t Johannes församling	600	499
Totalt	6 611	6 610

* mätningar inte avslutade. Reglering kan ske under året.

Nämnden ansvarar också för stadens bidrag till judiska och katolska församlingarna för driften av deras enskilda begravningsplatser. Bidragen till dessa två enskilda begravningsplatser föreslås för 2007 bli oförändrade: 0,95 Mkr.

Upprätta gravkartor och hålla register över gravsatta på nämndens kyrkogårdar och begravningsplatser (gravbok)

På stadens kyrkogårdar och begravningsplatser finns ca 162 000 gravar. Över samtliga gravar finns register, så kallade gravböcker, med uppgifter om gravrättsinnehavare, gravsatta mm. De äldsta uppgifterna i gravböckerna går tillbaka till början av 1800-talet. Förvaltningen har liksom de flesta andra kyrkogårdshuvudmän svårt att hålla alla uppgifter om bl. a. gravrättsinnehavare och alla adressuppgifter i gravboken aktuella.

Att gravboken inte är komplett och innehåller uppgifter som inte är aktuella får konsekvenser när gravrätten ska utövas. En aktualisering av data är en viktig uppgift, inte minst för att det leder till ökad effektivitet i det dagliga arbetet.

Förvaltningen har under ett antal år målmedvetet arbetat med att återta gravrätter där gravrättstiden gått ut och gravrätter det inte gått att finna ny gravrättsinnehavare för. Detta arbete som tidigare gjorts i projektform behöver fortsätta ytterligare ett antal år men nu inom förvaltningens ordinarie verksamhet. Genom detta arbete blir det tydligt vilka gravplatser som har aktuella gravrättsinnehavare och vilka som kan tas tillbaka till förvaltningen och senare återupplåtas. Arbetet med att gå igenom och erbjuda ny gravrättsupplåtelse för gravkvarter där gravrättstiden gått ut har gett förvaltningen en årlig intäkt på strax under 2

Mkr. Denna summa kommer successivt att minska i och med att allt äldre gravkvarter behandlas. Samtidigt blir andelen gravplatser som förvaltningen inte kan finna någon gravrättsinnehavare till allt större.

Fatta beslut i gravrättsfrågor.

Nämnden svarar för en omfattande och kundorienterad verksamhet som hänger samman med upplåtelse, överlåtelse, återgång m.m. av enskilda gravplatser. Vidare har nämnden ansvar för att pröva ansökningar om flyttning av gravsatta, medla mellan efterlevande som inte är överens i fråga om gravsättning eller kremering samt ge råd i gravrättsfrågor.

Många av de frågor av detta slag som handläggs är delvis mycket komplicerade och innehåller - för de enskilda personerna - laddade och väsentliga frågeställningar. Kraven på tillgänglighet i dessa delar är stora men antalet personer som arbetar med dessa frågor är få.

SERVICEVERKSAMHET

Serviceverksamheten består till allra största del av skötsel av och plantering på enskildas gravplatser. Förvaltningen har under 2006 skött ungefär 86 000 enskilda gravplatser på uppdrag av anhöriga. Till skötselverksamheten hör också skötsel av allmänna ytor på begravningsplatserna och skötsel av gravplatser som återgått till kyrkogårdsförvaltningen. Förvaltningen kan också hjälpa gravrättsinnehavare med olika typer av arbeten till exempel att rikta gravstenar.

Serviceverksamheten finansieras främst med avgifter från gravskötselkunderna. Skötsel av allmänna ytor och av gravar med gamla skötselavtal där fonderna har tömts finansieras från begravningsavgiften.

SKYDDA OCH BEVARA KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Begravningsplatser är en del av vårt gemensamma kulturarv. Kulturminneslagen trycker på att den som ansvarar för dessa begravningsplatser ska vårda dem utifrån detta värde och så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. För begravningsplatser anlagda före utgången av år 1939 måste huvudmannen begära tillstånd från länsstyrelsen vid bland annat utvidgning och väsentliga förändringar anläggningar och byggnader.

Kyrkogårdsnämnden har som huvudman för begravningsverksamheten i Stockholm enligt kulturminneslagen ansvar för att:

- väl vårda objekt och inventarier av kulturhistoriskt värde på stadens begravningsplatser,
- föra förteckning över objekt och inventarier som klassats som särskilt kulturhistoriskt värdefulla.

Kyrkogårdsförvaltningen håller på att göra en intern inventering av kulturhistoriska gravarordningar. Inventeringen ska ligga till grund för att precisera vilka åtgärder till exempel restaureringar som fordras för att säkra ett framtida bevarande.

Förvaltningens organisation och uppdragsfördelning

ORGANISATIONSARBETET

Kyrkogårdsförvaltningen har sedan 1 januari 2006 en ny organisation. Avsikten med organisationsförändringen var att på ett mer effektivt sett ta tillvara personella och materiella resurser och att fokusera på en helhetssyn på verksamheten.

Beslutet om en ny detaljorganisation var startskottet till ett omfattande förändringsarbete i hela organisationen. Detta förändringsarbete med att utveckla, förnya och förbättra arbetsätt och rutiner har pågått under hela 2006. Arbetet kommer att fortsätta under 2007 med ytterligare detaljustyring av arbetsuppgifter och utveckling av arbetsrutiner och arbetsprocesser.

Den nya organisationen omfattar under förvaltningschefen tre avdelningar. Det är administrativ avdelning, begravnings- och serviceavdelning samt teknisk avdelning.

FÖRVALTNINGSCHEF, FÖRVALTNINGSLEDNING OCH STAB

Förvaltningschefen har två personer knutna till sig i en stab, en utredare/verksamhetscontroller och en marknadsansvarig. Förvaltningschef, stab och avdelningschefer utgör förvaltningens ledningsgrupp.

Staben har ansvar för samordning och genomförande av förvaltningens externa och interna informationsinsatser. I detta ansvar ingår ansvar för Vita boken och hemsidan samt ansvar att driva och utveckla Tallumpaviljonen som ett för förvaltningen gemensamt informationscentrum.

TEKNISKA AVDELNINGEN

Avdelningen har ansvar för stadens krematorier (Räcksta och Skogskrematoriet) och kapell.

Avdelningen har också ett övergripande ansvar för förvaltningens övriga byggnader såväl egna som förhyrda. I ansvaret ligger planering och genomförande av underhållsåtgärder.

En särskild enhet inom avdelningen har ansvar för planering av nya gravområden, omplanering av gamla gravkvarter, utarbetande av förfrågningsunderlag, upprättande av olika planer, handläggning av ansökningar om uppsättande av gravvårdar samt ansvar för gravkarter, ritningsarkiv m.m.

Avdelningen har också ansvar för samordning av förvaltningens upphandling av varor och tjänster.

Vidare har tekniska avdelningen ett övergripande ansvar för förvaltningens miljöarbete. Det innebär bland annat att vara pådrivande och stöttande i det praktiska miljöarbetet och att ansvara för samordning av de miljöuppdrag som förvaltningen erhåller från kommunfullmäktige, kyrkogårdsnämnden eller tillsyns/tillståndsmyndigheter..

ADMINISTRATIVA AVDELNINGEN

Inom den administrativa avdelningen finns förvaltningens specialistkompetenser inom ekonomi-, personal- och IT-områdena. Avdelningen svarar för nämndadministration, registratur och handlingsarkiv samt håller samman förvaltningens interna och externa informa-

tion. Inom en särskild enhet inom avdelningen finns förvaltningens resurser för gravrättsadministration, bokning och skötseladministration. Enheten handlägger även ärenden av komplicerad begravningsjuridisk karaktär såsom medlingar, tvister, flyttningar samt gravrättsärenden som kräver grundliga utredningar.

BEGRAVNINGSG- OCH SERVICEAVDELNINGEN

Begravnings- och serviceavdelningen svarar för samtliga förekommande uppgifter inom förvaltningens elva begravningsplatser, såsom upplåtelse av gravar, gravöppning, gravsättning och återställande efter gravsättning. Vidare omfattar uppdraget skötsel av allmänna ytor samt plantering och skötsel på gravplatser enligt skötseluppdrag från kund samt kundkontakter som berör begravningsplatserna.

Inom begravnings- och serviceavdelningen finns sju enheter med varsin enhetschef som har budget-, verksamhets- och personalansvar. På Skogskyrkogården (inkl Sandsborgs- och Strandkyrkogården) finns två enheter och på Brännkyrka kyrkogård/Västberga begravningsplats, Norra begravningsplatsen (inkl Galärvarvskyrkogården), Spånga kyrkogård, Bromma kyrkogård och Råcksta/Hässelby begravningsplats vardera en enhet.

Internationellt och nationellt samarbete

Kyrkogårdsnämnden och dess förvaltning upprätthåller ett omfattande internationellt samarbete och informationsutbyte. Genom nämndens medlemskap i Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund finns informationsutbyte inom ICF (International Cremation Federation). Kyrkogårdsförvaltningen är medlem i organisationen ASCE (The Association of Significant Cemeteries in Europe/Förbundet för betydelsefulla begravningsplatser i Europa), tillsammans med att 75-tal andra motsvarande institutioner, universitet och myndigheter. Sedan många år tillbaka har kyrkogårdsförvaltningen institutionellt medlemskap i ICOMOS Sweden (International Council on Monuments and Sites) för att stärka förvaltarskapet av världsarvet Skogskyrkogården. ICOMOS står Unesco mycket nära som rådgivare och samarbetspartner. I nätverket Nordiska Världsarv är förvaltningen direkt verksam och förvaltning och nämnd deltar också i Nordiska förbundet för kyrkogårdskulturs (NFKK) konferenser.

Förvaltningen deltar också i nätverket Världsarv i Sveriges (VIS) arbete. Representanter från förvaltningen har under längre tid varit medlemmar i styrelsen för Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) och dess tekniska delegation. Förvaltning och nämnd (presidiet) har regelbundna möten med huvudmännen för begravningsverksamheten i Malmö och Göteborg.

AVDELNINGSVISA VERKSAMHETSPLANER

Avdelningen för begravnings- och serviceverksamhet

UPPDRAG

Avdelningen svarar för upplåtelse av gravar, gravöppning, gravsättning och återställande efter gravsättning på förvaltningens elva begravningsplatser. Vidare omfattar uppdraget skötsel av allmänna ytor och plantering och skötsel på gravplatser enligt skötseluppdrag från kund samt kundkontakter som berör begravningsplatsen.

Utgångspunkt för utförande av uppdraget är de kvalitetsanvisningar som idag finns i kvalitetshandboken samt trädvårds-, skötsel- och underhållsplaner.

ORGANISATION

Inom avdelningen finns i dag sju enheter med en enhetschef som har budget-, verksamhets- och personalansvar för enheten.

Enheterna utgörs av

Serviceavdelningen på Skogskyrkogården	markskötsel på södra delen av Skogskyrkogården och Strandkyrkogården samt begravningsverksamhet inom Skogskyrkogården, Sandsborgskyrkogården och Strandkyrkogården
Avdelning 1 på Skogskyrkogården	omfattar markskötsel inom norra delen av Skogskyrkogården och Sandsborgskyrkogården
Brännkyrka kyrkogård/Västberga begravningsplats	
Norra begravningsplatsen	inkl Galärvarvskyrkogården
Spånga kyrkogård	resultatenhet 2006
Bromma kyrkogård	resultatenhet 2006
Råcksta/Hässelby begravningsplats	

Inom Galärvarvskyrkogården och södra delen av Skogskyrkogården utförs markskötseln under 2007 av entreprenörer. De två entreprenörerna svarar för skötsel av allmänna ytor och ombesörjer den skötsel av enskilda gravplatser som förvaltningen via skötselavtal åtagit sig åt gravrättsinnehavare. Förvaltningen utför all gravgrävning och gravsättning i egen regi.

BUDGET 2007

Avdelningens budget fördelas internt på följande sätt:

Kyrkogård/begravningsplats	Budget Mkr
Norra begravningsplatsen/ Galärvarvskyrkogården	19,8
Skogskyrkogården avd 1/Sandsborgskyrkogården	9,1
Skogskyrkogården avd 2 / Serviceavdelningen/Strandkyrkogården	16,0
Brännkyrka kyrkogård/ Västberga begravningsplats	3,8
Bromma kyrkogård	3,1
Spånga kyrkogård	2,8
Råcksta- och Hässelby begravningsplats	3,3
Begravning- och service gemensamt	2,8
Begravning- och serviceavdelningen totalt.	60,7*
varav räntor och avskrivning för de maskiner som anskaffats med investeringsmedel	1,0
Budgetram	59,7

* I enheterna budgetar finns 1,0 Mkr för räntor och avskrivning för de maskiner som anskaffats med investeringsmedel

Fördelningen av budgeten har justerats i förhållande till enheternas storlek och uppdrag. I och med att markbyggnadsarbetena på Strandkyrkogården successivt färdigställs kommer en ny driftorganisation att byggas upp inom enheten Skogskyrkogården avdelning 2.

RESULTATENHETER

Kyrkogårdsnämnden beslutade i 2006 års verksamhetsplan att Bromma och Spånga kyrkogårdar skulle vara resultatenheter enligt stadens regler för ekonomisk förvaltning. Resultatenheterna har under år 2006 fungerat mycket väl. De har båda uppfyllt de krav som ställts och prognostiserar ett positivt resultat för 2006.

För att möjliggöra fortsatt arbetet med organisationsutvecklingen inom hela avdelningen kommer dock resultatenheterna att avvecklas till 2007.

ÅTAGANDEN 2007

Samtliga enheter inom avdelningen ska

- Skapa förutsättningar för besökare att vårda minnet av sina avlidna samt ge möjlighet till vila, eftertanke och vederkvickelse.
- Ge högkvalitativ skötsel för att skänka besökare stämningsfulla och innehållsrika upplevelser.
- Mot ersättning utföra gravskötsel och plantering som kunderna upplever är prisvärda.
- Utföra gravöppning och gravsättning enligt kundernas behov och önskemål samt därefter så snart det är möjligt återställa graven i ursprungligt skick.
- Värna om och utveckla kyrkogårdars och begravningsplatsers utseende och karaktär.
- Vara lyhörda för besökares behov, förväntningar och önskemål.
- Vara tillmötesgående, hjälpsamma och serviceinriktade.

- Vid arbetets utförande ska hänsyn tas till ceremonier, gravsättningar och besökare, så att eventuella störningar minimeras.
- Hänsyn till miljön och långsiktigt hållbar utveckling ska genomsyra varje del av verksamheten.
- Vid gräsklippning - ska så långt det är möjligt - gräsklipp lämnas på gräsytorerna för att minska behovet av gödsling.

ORGANISATIONSUTVECKLING

Organisationsutvecklingen inom avdelningen syftar till att finna nya arbetssätt inom den beslutade strukturorganisationens ram. Likartade verksamheter förs samman till större enheter för att nå samordningsvinster och på ett bättre sätt använda avdelningens samlade resurser. Den detaljerade organisationen för olika kyrkogårdar och begravningsplatserna kan se olika ut beroende på de lokala förutsättningarna.

Målet är att genom en prioritering av arbetsuppgifter utifrån avdelningen som helhet uppnå ett effektivare resursutnyttjande och en mer kostnadseffektiv organisation, som ger bättre förutsättningar för konkurrenskraftiga egenregianbud vid framtida upphandlingar.

Under år 2006 har Norra begravningsplatsen och Galärvarvskyrkogården bildat en enhet. När driftsentreprenaden på Sandsborgskyrkogården avslutas i mars 2007 bildar Skogskyrkogården avd 1 och Sandsborgskyrkogården en enhet för all markskötsel .

Under 2007 ses organisationen för de mindre kyrkogårdarna över. Arbetet fortsätter med att skapa en ännu effektivare organisation inom enheterna för Skogskyrkogården, Sandsborgskyrkogården och Strandkyrkogården.

ANGELÄGNA PROJEKT 2007

Följande projekt kommer att prioriteras under 2007:

- Gå igenom och uppdatera avdelningens individuella utvecklingsplaner.
- Bygga och ta i drift nya gemensamma askgravplatser på Skogskyrkogården, Galärvarvskyrkogården och Norra begravningsplatsen.
- Bygga upp en driftsorganisation för Strandkyrkogården i egen regi.
- Fortsätta arbetet med organisationsutveckling inom avdelningen.

Tekniska avdelningen

UPPDRAG

Tekniska avdelningen har ansvar för förvaltningens byggnader (krematorium, kapell, personal- och ekonomibygnader, bostadsbyggnader och dylikt). Enheterna Råcksta krematorium och Skogskrematoriet har ansvar för krematorieverksamheten och för värdskap vid ceremonier i förvaltningens kapell och vid gravsättningar. Inom avdelningen finns också förvaltningens specialistfunktioner för långsiktigt bevarande, förändring och utveckling av stadens begravningsplatser samt för kontroll och besiktning av driftentreprenader och arbete i egen regi. Avdelningen har ett övergripande ansvar för förvaltningens miljöarbete och för samordning av de miljöuppdrag som förvaltningen får från kommunfullmäktige, nämnd eller tillsyns/tillståndsmyndigheter.

Inom tekniska avdelningen svarar Planeringsenheten dessutom för omvärldsbevakning avseende ny teknik, nya gravskick, växtmaterial m.m. och har det övergripande ansvaret för riskhantering och beredskapsplanering. Enheten svarar också för beredning av ärenden till nämnden inom avdelningens ansvarsområde samt för planering, upphandling, genomförande och kontroll av nybyggnads-, ombyggnads- och underhållsåtgärder som avser mark- och vegetationsarbeten samt skogsvårdsåtgärder inom förvaltningens begravningsplatser.

ORGANISATION

Inom tekniska avdelningen finns i dag tre enheter med budget-, verksamhets- och personalansvar för enheten.

Enheterna utgörs av

Planeringsenheten	Underhåll, hyresvärd, planering, gravvårdsbestämmelser, miljösamordning, upphandling, kulturhistoriska inventeringar, omvärldsbevakning, ritningsarkiv kartverk mm
Råcksta krematorium	Krematorieverksamhet och värdskap vid ceremonier i kapell och vid urngravsättningar
Skogskrematoriet	Krematorieverksamhet och värdskap vid ceremonier i kapell och vid urngravsättningar

BUDGET 2007

Avdelningens budget fördelas internt på följande sätt:

Enhet	Budget Mkr
Planering	4,5
Råcksta krematoriun	5,7
Skogskrematoriet	7,8
Förnyelse, förändring, förbättring	10,9
Organister	2,4
Tekniska avdelningen totalt.	31,3

ÅTAGANDEN 2007

- Fortsätta arbetet med att bevara/utveckla begravningsplatsernas karaktär och kulturvärden.
- Bibehålla världsarvstatus på Skogskyrkogården.
- Tillhandahålla lokaler för begravningsceremonier.
- Tillhandahålla kylrum för förvaring av avlidna före ceremonier och kremering.
- Vara behjälpliga till anhöriga vid ceremonier i kapell och vid urngravsättningar.
- Utföra kremationer efter behov.
- Kontinuerligt följa förbränningsprocessen och rökgasrening i krematorierna och omedelbart vidta åtgärder vid onormala mätvärden.
- Genomföra energieffektiviseringsutredning för förvaltningens fastigheter.
- Arbeta så att hänsyn till miljö och långsiktigt hållbar utveckling genomsyrar varje del av verksamheten.
- Ta fram underlag för förnyring av trädbestånden på kyrkogårdarna i Sandsborg och Brännkyrka.

ORGANISATIONSUTVECKLING

Organisationsutvecklingen under 2007 syftar till att skapa funktionsorienterade enheter med rätt kompetens med ett flexibelt arbetssätt. Utbildningsbehov ses över och personliga utvecklingsplaner för samtliga inom avdelningen tas fram.

ANGELÄGNA PROJEKT 2007

Följande projekt kommer att prioriteras under 2007

- Fortsätta arbetet med organisationsutveckling inom avdelningen och ta fram individuella utvecklingsplaner för medarbetarna.
- Genomföra förstudie av nytt krematorium på Skogskyrkogården och starta förprojektering med miljötillstånd, upphandling mm.
- Slutföra pågående anläggningsarbeten på Strandkyrkogården.
- Genomföra miljöprojekt i Råcksta och fortsätta utveckla ett systematiskt miljöarbete enl. ISO 14001 hela i förvaltningen.
- Öka tillgängligheten för funktionshindrade till minneslundar med början på Norra begravningsplatsen.
- Begränsa möjligheter till stölder på begravningsplatser.
- Renovering av prioriterade kulturhistoriska objekt.

Administrativa avdelningen

UPPDRAG

Avdelningen har förvaltningens specialistkompetenser inom ekonomi-, personal och IT-områdena. Avdelningen svarar för nämndadministration, registratur och handlingsarkiv samt håller samman förvaltningens interna och externa information. Inom en särskild enhet under avdelningschefen finns förvaltningens resurser för gravrättsadministration, bokning och skötseladministration.

Avdelningens svarar för beredning av ärenden till nämnden inom avdelningens ansvarsområde.

ORGANISATION

Budget, redovisning och bokslut

Inom avdelningen finns förvaltningens specialistkompetens inom ekonomiområdet, såväl för budget/uppföljning som för redovisning och bokslut. I uppdraget ingår att utveckla och upprätthålla säkra och rationella ekonomirutiner och ge stöd till förvaltningens verksamhets- och budgetansvariga. Avdelningen ska hålla samman arbetet med att ta fram verksamhetsplaner, tertialrapporter samt bokslut/verksamhetsberättelse i enlighet med stadens anvisningar samt kontinuerligt följa den ekonomiska utvecklingen och informera förvaltningsledning och nämnd. Avdelningen svarar för fakturahandläggning, löpande avstämning samt planering och genomförande av interna kontrollinsatser inom det administrativa området. Inom ramen för budgetarbetet handlägger avdelningen ansökningar om driftbidrag från församlingar och ansvariga för enskilda begravningsplatser inom staden.

Personal- och löneadministration

Inom avdelningen finns förvaltningens specialistkompetens för lag- och avtalstolkning, förhandlingar, omstrukturering/omställning, rekrytering, analys av PA-utdata, rehabilitering samt för policy, riktlinjer och rutiner inom det personalpolitiska området. Planerar och genomför årliga löneöversyner och lönekartläggningar. Svarar för planering och genomförande av förvaltningsövergripande kompetensutvecklingsinsatser. Svarar för den löpande lönehandläggningen, utvecklar och säkerställer rationella rutiner för rapportering och kontroll.

IT

Till avdelningen hör förvaltningens specialistkompetens inom IT-området. I uppdraget ingår att förvalta och utveckla förvaltningens IT-miljö samt att ge stöd till förvaltningens användare och att aktivt följa IT-utvecklingen inom staden och verksamhetsområdet.

Kansli

Avdelningen svarar för nämndsekreterarskap och registratur, arkivansvar och administrativ hjälp till förvaltningschefen. Avdelningen har också ansvar för vaktmästaruppgifter som

posthantering, kopiering m.m. Inom avdelningen ligger även ansvaret för sekreterarskap i förvaltningsgruppen och från våren 2006 sekreterarskap i handikapprådet.

Begravnings- och skötseladministration

Inom administrativa avdelningen svarar enheten under ledning av en enhetschef för gravrättsadministration, bokning av ceremonilokal, kremering och gravsättning. Vidare svarar den för administrationen av skötseluppdrag och skötselkonton, lägger in skötsel-/planteringsuppdrag i Grav och överför betalningsuppgifter från postgirolistor för så kallade bank-(fond)gravar.

Enheten ansvarar för och handlägger löpande gravrättsfrågor som upplåtelse, överlåtelse, återlämnande, återtagande, förverkande, förnyelse och överförande av gravrätt. Enheten utför också indatering av gravplatser/gravrätter i Grav samt av gravsättningar i gravar och minneslundar. Enheten ger också kundservice per telefon och vid besök om begravnings- och skötselverksamheten och hjälp till personer som söker gravplats, gravsatta mm. Enheten ger också platschefer och arbetsledare administrativt stöd med ta fram listor och ritningar mm.

Enheten har ansvar för datakvaliteten i Grav och Begrav vilket omfattar att indatera saknade uppgifter och korrigera felaktiga uppgifter och att tillse att uppgifterna är kompletta samt för att arkivera beställningar, försäkran och upplåtelser.

Enheten gör clearingdebitering av kostnader för gravplats, gravsättning, kremering och transporter till andra huvudmän och svarar för handläggning av inkommande clearingfakturer. Enheten handlägger också fakturer med ersättning till begravningsbyråer för transport av kistor.

Inom enheten finns förvaltningens specialistfunktion för handläggning av kvalificerade gravrättsärenden som medlingar, lösande av tvister och flyttningar av stoft och urnor samt för kundkontakter i dessa ärenden.

BUDGET 2007

Avdelningens budget fördelas internt på följande sätt:

Verksamhet	Budget Mkr
Ekonomi	4,4
Personal	1,7
It	4,0
Begravning och skötseladministration	8,0
Clearing/transport/bidrag	20,9
Frisk- och hälsovård	0,3
Lokaler och gemensamt	3,8
Summa drift	43,1
Kapitaltjänst	8,6
Summa administrativa avdelningen	51,7

ÅTAGANDEN 2007

Samtliga enheter inom avdelningen ska arbeta med följande åtagande:

- Indatering av gravsatta ska vara avslutad inom 14 dagar(gravbrev inom 3 veckor).
- Brev till innehavare av gravrätter som går ut ska skickas ut ett år innan de går ut.
- 50 % av bokningarna av ceremonier ska ske via webbokning (GraBo).
- Kötiden på förvaltningens gruppnummer ska minska till maximalt 60 sekunder.
- Samtliga gravkort på Norra begravningsplatsen och Skogskyrkogården ska vara inskannade innan årets slut.
- En ny hemsida byggd på stadens plattform ska införas under 2007.
- Det ska vara möjligt att från och med 2007-06-01 beställa skötsel via webben.
- Nya individuella utvecklingsplaner för samtlig personal inom avdelningen ska upprättas under året.

ORGANISATIONSUTVECKLING

Under 2007 kommer enheten för begravnings- och skötseladministration att delas upp i enheter. Målet med det är att varje enhet tydligare ska kunna fokusera på sina egna problemområden och därigenom möjliggöra en snabbare utveckling av de begravningsadministrativa system som förvaltningen använder.

ANGELÄGNA PROJEKT 2007

Följande projekt kommer att prioriteras under 2007:

Inom ekonomiområdet fortsätter ambitionen att flera av medarbetarna ska lära sig Agresso, för att minska sårbarheten vid sjukdom och semester.

Inom IT-området blir den stora utmaningen 2007 att påbörja utveckling av ett nytt begravningsadministrativt system och genomföra det påbörjade handdatorprojektet.

Samråd med de fackliga organisationerna har ägt rum 2007-01-15

Bilagor

1. Mångfalds- och jämställdhetsplan
2. Lokalförsörjningsplan
3. Internkontrollplan

Bilaga 1

JÄMSTÄLLDHETS- OCH MÅNGFALDSPLAN 2007

Inledning

Varje nämnd ska årligen utarbeta en jämställdhets- och mångfaldsplan. Därtill ska även en kartläggning och analys av löneläget ske, i syfte att förebygga att osakliga löneskillnader föreligger.

Kommunfullmäktige har beslutat att arbetet med jämställdhet, mångfald och antidiskriminering, ska integreras i Stockholms stads alla verksamheter och att staden ska utveckla metoder för att synliggöra och motverka diskriminerande strukturer. Jämställdhets- och mångfaldsfrågor ska inte behandlas enskilt eller vid sidan av ordinarie verksamhet. Ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv ska ingå som en självklar del i förvaltningens kvalitetsarbete.

Förvaltningschefen har det yttersta ansvaret. Varje chef ansvarar för jämställdheten och mångfalden inom respektive enhet.

Lagar

Lagar som styr det personalpolitiska arbetet:

- Jämställdhetslagen
- Arbetsmiljölagen
- Lagen om åtgärder mot diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning
- Lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning
- Lagen om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder

Därutöver finns en diskrimineringslag som styr samhällslivet

- Lagen om förbud mot diskriminering

Lagen innehåller regler för att skydda människor från att bli diskriminerade på grund av deras etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuella läggning eller funktionshinder.

Lagen tar upp skydd mot direkt eller indirekt diskriminering, trakasserier och mot instruktioner att diskriminera. Det är dessutom förbjudet att utsätta någon som gjort en anmälan för repressalier. Lagen berör följande områden:

- Varor, tjänster och bostäder
- Arbetsmarknadspolitisk verksamhet
- Start och bedrivande av näringsverksamhet
- Yrkesutövning
- Medlemskap i arbetstagar-, yrkes- och arbetsgivarorganisationer.

Kyrkogårdsnämndens policy

Kyrkogårdsnämndens övergripande policy är att:

Genus- och mångfaldsperspektivet ska analyseras och beaktas inom alla verksamhetsområden och i alla faser under planering, genomförande och utvärdering.

Det ska betraktas som en del av beslutsunderlaget vid personalplanering, rekrytering, lönesättning, schemaläggning, arbetsfördelning, chefstillsättning, kompetensutveckling, lokaler mm.

Att verka för och i en mångfaldsorienterad förvaltning, innebär att bejaka att människor är olika och inse värdet av det!

Förvaltningens personal-, löne-, rehabiliterings- och kvalitetspolicy utgör kompletterande styrdokument för att nå uppsatta mål ur jämställdhets- och mångfaldssynpunkt.

Besökare och brukare

BEGRAVNINGSVERKSAMHET FÖR ALLA

Begravningsverksamheten omfattar alla stockholmare, oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religiös eller annan bakgrund. Inom stadens begravningsplatser finns därför en rik variation av gravmönster och anpassningar till olika begravnings seder mm. Genom ett statligt reglerat clearingsystem har stockholmare även möjlighet att gravsättas på andra ställen i Sverige. På samma sätt har icke stockholmare möjlighet att gravsättas på stadens begravningsplatser. Genom detta clearingsystem förs medel över från den huvudman där den avlidne är folkbokförd till den huvudman som utför begravningsverksamheten.

VALFRIHET OCH MÅNGFALD

Så långt det är fysiskt möjligt anpassas stadens kapell till ceremonier enligt olika trosinriktningar och så kallade borgerliga förrättningar.

För personer med etnisk/religiös eller annan bakgrund med begravnings seder, gravmönster och dylikt, som inte är gängse svenska, erbjuder nämnden olika lösningar. Exempel på grupper som förvaltningen utvecklat olika former för gravsättning för är muslimer, romerska katoliker, zigenare/romer, bahaier, mandier, hinduer samt grekisk- och ryskortodoxa trosbekännare liksom hugenotter och buddhister. I vissa avseenden erbjuder Stockholms kyrkogårdsförvaltning efterfrågade gravskick som inte kan erbjudas någon annanstans i Skandinavien.

Att verka för mångfald innebär att bejaka att människor är olika och inse värdet av det.

Mångfaldsperspektivet uppmärksammas, analyseras och beaktas inom alla nämndens verksamheter. Det sker under verksamhetens alla faser - under planering, genomförande och utvärdering. Kyrkogårdsförvaltningen tar upp erfarenheter omkring mångfalds- och valfrihetsperspektivet i en mängd sammanhang inom och utom förvaltningen. Därigenom sprids kunskap och betydelsen av förvaltningens förhållningssätt och omsorg gentemot människor i ett mångkulturellt samhälle.

Förvaltningen erbjuder anhöriga till avlidna olika lösningar för vid val av gravplats, ceremonilokal m.m. utifrån olika individers och gruppers önskemål. Genom att fortsätta arbetet med att anlägga gravkvarter för olika trosinriktningar ges en ökad valmöjlighet vid val av gravplatser.

Förvaltningen fortsätter att långsiktigt planera för att gravmark i möjligaste mån kunna erbjudas i närområden. Genom utbildningar och studiebesök arbetar förvaltningen för att nå en ökad förståelse om utsatta gruppers situation och önskemål. En ökad kunskap om olika kulturer och religioner bidrar till att bryta fördomar och utanförskap.

Strandkyrkogården är stadens multikulturella begravningsplats i södra delen av staden. Första delen av begravningsplatsen, där gravsättning sker i skogsmark, togs i bruk år 1996. Resterande delar av begravningsplatsen färdigställs successivt i takt med att nya gravkvarter behövs. På begravningsplatsen finns särskilda kvarter för muslimska, grekisk ortodoxa och buddistiska trosbekännare. Ett område planeras kunna upplåtas för murade gravplatser under mark som efterfrågas av vissa grupper av romersk katolska trosbekännare.

Kyrkogårdsförvaltningens personal

Av kyrkogårdsförvaltningens samtliga tillsvidareanställda (133 st) är 64% män och 36% kvinnor.

Könsfördelningen inom olika yrkesgrupper:

Yrkesgrupp	Män	Kvinnor
Administrativ personal (inkl enhetschefer+arb.led)	51%	49%
Kyrkogårdsarbetare	83%	17%
Krematorie- och kapellpersonal	48%	52%

Könsfördelningen är relativt jämn inom administrativa befattningar och bland krematoriepersonalen. Den största yrkesgruppen (kyrkogårdsarbetare) är dock starkt mansdominerad. Andelen utrikes födda bland personalen har inte förändrats nämnvärt sedan föregående år. Av männen är 15% utrikes födda och av kvinnorna är det 11%. För stadens anställda som helhet är 27% av männen och 25% av kvinnorna utrikes födda. De flesta fackförvaltningar har en förhållandevis låg andel personal som är utrikes födda jämfört med staden som helhet.

Den mycket låga personalomsättningen gör det svårt att uppnå en jämnare könsfördelning inom olika yrkesgrupper och att öka andelen utrikes födda. Genus- och mångfaldsperspektivet ska beaktas vid all rekrytering. Förvaltningens största möjlighet att aktivt påverka könsfördelning och andel utrikes födda är i samband med rekrytering av säsongsanställd personal. I denna rekrytering är främst könsfördelningen, sedan flera år tillbaka, mycket jämn.

Under föregående år var kvinnorna majoritet bland såväl säsongsanställda som bland skolungdomar som feriearbetat.

Yrkesgrupp	Män	Kvinnor
Säsongsanställda	42%	58%
Skolungdom	36%	64%

Arbetsmiljö

Den fysiska arbetsmiljön är lämpad för såväl kvinnor som män. Lokaler, utrustning och arbetstider utformas och anpassas så att de lämpar sig för såväl båda könen som för anställda med funktionshinder eller med olika fysiska förutsättningar.

Kyrkogårdarna har separata omklädningsrum och duschar. Verktyg och teknisk utrustning är i stort utformade så att de lämpar sig för alla anställda. Skyddskläder finns i storlek som passar både män och kvinnor. Hjälpmedel anskaffas efter individuella behov.

Den psykosociala arbetsmiljön följs upp genom utvecklingssamtalen och även i form av återkommande enkäter till alla anställda.

Arbetstider och -former

Förvaltningen försöker i största möjliga utsträckning organisera arbetstidsförläggning och arbetsuppgifter på ett sådant sätt att det underlättar att kombinera arbete/fritid samt föräldrarollen. För administrativ personal omförhandlades flextidsvtalet under 2006 och fick därmed en betydligt generösare utformning. De övriga flextidsvtalen är uppsagda för omförhandling under 2007 i syfte att ytterligare förbättra villkoren.

Anställda ska beredas möjlighet att distansarbeta, där verksamheten så tillåter. Av förvaltningens tillsvidareanställda har alla, som själva så önskar, heltidsanställning. Förvaltningens policy är att vara flexibel när det gäller arbetstid och ledighet i samband med olika religiösa eller andra kulturella högtider.

Vid de årliga utvecklingssamtalen med medarbetarna ska särskilt beaktas att ingen förbigås beträffande kompetensutveckling och/eller befordran, på grund av kön, etnisk bakgrund, sexuell läggning eller funktionshinder.

Rekrytering

Förvaltningens policy vid nyrekrytering:

- Vid likvärdiga meriter, ge det underrepresenterade könet företräde.
- Inte ställa högre krav på kunskaper i svenska språket, än vad befattningen kräver.
- Betrakta mångkulturell kompetens och flerspråkighet som en särskild merit vid rekrytering.
- Vid tillsättning av chefer/arbetsledare försöka öka mångfalden i alla avseende.
- Särskilt uppmuntra kvinnor att ta lagbasansvar och söka arbetsledande befattningar.

Sjukfrånvaro och förebyggande hälsoarbete

Sjukfrånvaron i procent av den arbetade tiden har fortlöpande sänkts under de senaste åren och var 2006 nere på 8.2%. 2005 var sjukfrånvaron 10.4%, en sänkning med 2.2%.

För staden som helhet var sjukfrånvaron 2006, 8.9% (2005 var den 9.4%), en sänkning med 0.5%.

I syfte att ytterligare sänka sjukfrånvaron och stimulera hälsobefrämjande aktiviteter, har förvaltningen friskvårdstimme (1 tim/vecka, på betald arbetstid). Flertalet anställda erbjuds kostnadsfri massage.

Träningskort samt rökavvänjningsmedel subventioneras av arbetsgivaren.

Några arbetsplatser har införskaffat egna styrketränningsredskap till arbetsplatsen.

Alla anställda som önskat har genomgått hälsoprofilbedömningar och fått individuella handlingsplaner.

Rehabilitering

Förvaltningen har rutiner för rehabiliteringsarbetet, som implementerats hos alla chefer.

Den anställde ska vid sjukdom kontaktas senast inom 10 dagar av sin närmsta chef. Vid längre sjukdomsfrånvaro ska den anställde få del av information som rör arbetsplatsen och även uppmuntras till att delta (om hälsotillståndet så medger) vid APT eller andra möten.

Frekvent korttidsfrånvaro ska särskilt uppmärksammas och leda till att en rehabiliteringsutredning genomförs.

Sexuella trakasserier

EU:s definition av sexuella trakasserier säger att sexuella trakasserier är allt ovälkommet uppträdande av sexuell natur eller annat uppträdande grundat på kön som påverkar kvinnors och mäns integritet på arbetsplatsen och som skapar en främmande, fientlig eller förnedrande arbetsmiljö. Detta inkluderar ovälkommet fysiskt, verbalt eller icke-verbalt uppträdande. Sexuella trakasserier kännetecknas av att de är oönskade för dem som utsätts för dessa och det är varje individs ensak att avgöra vilket uppträdande som är kränkande!

Förvaltningens policy är att ta bestämt avstånd från varje form av sexuella trakasserier. Det råder nolltolerans mot jargong där skämt med sexistisk eller etnisk anknytning förekommer.

Alla medarbetare ska känna till att det råder förbud mot att hänga upp almanackor o dyl med stötande/diskriminerande bilder samt att ladda ner diskriminerande material i sin PC.

Förvaltningens policy och handlingsplan för hur sexuella trakasserier ska behandlas (om det skulle förekomma), ska alltid informeras om vid introduktion av nyanställda.

Kartläggning av löner

En årlig kartläggning av löner görs för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön och övriga anställningsvillkor mellan män och kvinnor.

Förvaltningen eftersträvar en helhetssyn i lönepolitiken. Det är viktigt att det lönepolitiska arbetet behandlar såväl de olika befattningarnas krav när det gäller kunskaper, färdigheter, ansvar och arbetsförhållanden, den anställdes enskilda prestation såväl som kriterier för den individuella lönesättningen.

Genomgång av förvaltningens lönepolicy visar inga diskriminerande strukturer. Förvaltningen har däremot en alltför hoptryckt lönebild inom och mellan olika befattningar. Möjligheterna att öka lönespridningen begränsas av utfallet i de centrala parternas avtalsförhandlingar.

Inom förvaltningen finns idag närmre 40 olika befattningar. Av dessa är många solitära funktioner/specialistfunktioner, med endast en eller ett par anställda. Det finns endast fem befattningar där det finns både män och kvinnor anställda. De är: assistent, biträdande krematorieföreståndare, krematoriearbetare, kyrkogårdsarbetare och projektanställda.

Det är inte meningsfullt att jämföra lönerna i befattningar där antalet anställda understiger 10 personer. Den individuella lönebakgrunden och lönesättningen får alltför stor genomslagskraft för att meningsfulla analyser ska kunna göras. Av de fem befattningarna med både män och kvinnor är det endast två som uppfyller detta krav. Det är krematoriearbetare och kyrkogårdsarbetare. Som framgår av följande tabell så finns det ingen anmärkningsvärd skillnad i medellön för män respektive kvinnor inom dessa två befattningar.

Medellönerna fördelar sig enligt nedanstående tabell (före 2005 års löneöversyn)

Befattning	Män, antal	Medellön, kr/mån	Kvinnor, antal	Medellön, kr/mån	Differens, kr/mån
Krematoriearb	10	20 675	11	20 395	280
Kyrkogårdsarb	43	20 408	9	20 431	23

Bilaga 2

LOKALFÖRSÖRJNINGSPLAN FÖR ÅR 2007**Inledning**

I anvisningarna för verksamhetsplanen 2007 ges samtliga nämnder i uppdrag att i bilaga till verksamhetsplanen göra en lokalförsörjningsplan. Planen ska ta upp samtliga lokaler som nämnden hyr vid tillfället när planen upprättas. Den ska även innehålla en befolkningsprognos och förändringar i lokalbeståndet samt en bedömning av förändringar av lokalkostnader över tiden.

Inhyrda verksamhetslokaler och administrativa lokaler

Adress	Antal arbetande	Årshyra (Mkr)	Yta m2	Hyra per m2 (kr)	Fastighetsägare	Verksamhet
<i>Mellösav 10</i>	<i>3</i>	<i>0,14</i>	<i>140</i>	<i>999</i>	<i>Brännkyrka församl.</i>	<i>Adm/personal-lokal</i>
<i>Galärvarvet</i>	<i>0</i>	<i>0,01</i>	<i>13,5</i>	<i>1 000</i>	<i>KDF</i>	<i>Toalett, väntrum</i>
<i>Arenavägen 41</i>	<i>26</i>	<i>1,6</i>	<i>780</i>	<i>1 949</i>	<i>WHTB</i>	<i>Adm-lokal</i>

Förvaltningen har bara tre inhyrda lokaler och några förändringar i lokalbeståndet planeras inte. Förändringar av kostnaderna över tiden bedöms som små och det som tillkommer under den närmaste tiden är en årlig indexförändring.

Bilaga 3

INTERNKONTROLLPLAN

En väl fungerande internkontroll ska fokusera på nämndens och förvaltningschefens ansvar, men också utformas så att trygghet och säkerhet skapas i verksamheten. Det är därför viktigt att en kultur skapas i organisationen där var och en, såväl anställda som förtroendevalda, tar sitt ansvar för den interna kontrollen.

Den interna kontrollen ska bygga på en helhetssyn på förvaltningens verksamhet. Ansvaret för internkontroll åvilar samtliga avdelningar.

Syftet med internkontrollen är att säkerställa att

- Verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige beslutat.
- Lagar, avtal och andra för nämnden gällande regler, föreskrifter och beslut följs.
- Anskaffning och användning av resurser är effektiv och ändamålsenlig.
- Redovisning och uppföljning av verksamheten är rättvisande och tillförlitlig.
- Säkerheten i redovisningsrutiner, IT-system och administrativa rutiner är tillfredsställande.

Risk- och sårbarhetsanalys

Risker är något som följer alla verksamheter. Kunskap om en organisations risker och deras ev. följder möjliggör aktiva ställningstaganden till hur de ska hanteras. Genom att systematiskt låta bedöma verksamhetsriskerna med avseende på såväl sannolikhet som sårbarhet (följdverkan) kan denna kunskap byggas upp.

I nämndens verksamhetsplan anges en lång rad uppgifter och utfästelser. Om innebörden av begreppet ”risk” kopplas till dessa, kan olika händelser och aktiviteter identifieras som något som skulle få negativ inverkan på nämndens och förvaltningens möjligheter att upprätthålla sina strategier och nå angivna mål.

Kyrkogårdsförvaltningens ledning gjorde 2001 en utförlig inventering och en sammanställning av förvaltningens mest aktuella verksamhetsrisker: Arbetet gjordes med konsultstöd i en systematiserad form. Detta arbete har lagt grunden till vilket språk och vilka metoder som fortlöpande behövs för att diskutera risk och riskhantering.

Riskerna har delats in i tre huvudkategorier, nämligen omvärldsrisker, processrisker och informationsrisker. Inom varje kategori har de specifika risker listats som ledningen bedömt vara mest angelägna att parera, för att verksamhetens mål och strategier inte ska äventyras. Sammantaget har ett drygt trettiotal sådana risker ”insortrats” och behandlats.

Eftersom det inte finns resurser eller heltäckande möjligheter att eliminera alla verksamhetsrisker, måste varje enskild risks sannolikhet och sårbarhet utvärderas. En risk vars sannolikhet att uppstå är låg eller mycket låg och vars sårbarhet (följdverkan) också är av underordnad betydelse eller lätt hanterbar betraktas som lågprioriterad i arbetet med riskbegränsning/-eliminering. Exempel på sådan lågprioriterad risk är att efterfrågan på gravskötsel skulle kraftigt avvika från tidigare års verksamhet. Motsatt bedömning görs däremot om både sannolikhet och sårbarhet för någon typ av risk anses vara jämförelsevis höga. Risker som bedömts ha både en hög sannolikhet och en hög sårbarhet är förlust av kunskapskapital, känslighet (beroendeställning), driftsavbrott, tillgänglighet (extern och intern momen-

tan verksamhetsinformation), relevans (informationskvalitet), behörighetsadministration, personalrekrytering, kundtillfredsställelse och intern kommunikation.

Vad som tillkommit under senare tid är att förvaltningen administrativa rutiner alltmer har datoriserats. I nuläget sker nästan all dokumentation i digital form vilket ökar sårbarheten om tillgängligheten eller driftavbrott i IT-systemen blir långvariga eller helt havererar.

En annan risk som avsevärt ökat i omfattning de senaste åren är den plundring av koppar som eskalerat från stadens begravningsplatser bl.a. på grund av det höga världsmarknadspriset på metaller.

Som riktade åtgärder med anknytning till riskhantering har förvaltningsanpassad utbildning i miljölagstiftning (Miljöbalken) och IT-säkerhet ägt rum och en sedan tidigare verksam riskgrupp har breddat sitt uppdrag med risk- och sårbarhetsanalys. Därmed kan detta arbete också inordnas i det integrerade ledningssystemet (ILS) och samordnas med stadens inriktningsmål.

Avslutningsvis är det angeläget att påpeka riskers föränderlighet. Detta nödvändiggör fortlöpande kunskapsuppbyggnad rörande omvärlds-, process- och informationsförhållanden.

Internkontrollplan 2007

Förvaltningen ska i förening med risk- och sårbarhetsanalys årligen för nämndens godkännande upprätta en internkontrollplan, för att följa upp att det interna kontrollsystemet fungerar tillfredsställande. Utifrån en aktiv risk- och sårbarhetsanalys ska förvaltningen välja ut ett antal områden/rutiner som ska granskas särskilt.

Av planen ska framgå:

- Vad som ska kontrolleras
- Vem som ansvarar för kontrollen
- Tidpunkt för när kontrollen och dess resultat ska rapporteras till nämnden

Vad som ska kontrolleras	Kontrolleras och rapporteras av	Rapporteras
Adm rutiner avseende kontantkassahantering	Chef adm avd	VB 2007
IT-säkerhet, tillgänglighet, driftavbrott	Chef adm avd	VB 2007
Kontroll av genomförandet av systematiskt brandskyddarbete genom brand- och skyddsronder	Chef tekniska avd	VB 2007
Förebyggande stöldskyddsåtgärder avseende kopparmetall på begravningsplatser	Chef tekniska avd	VB 2007
Miljörapportering enl. miljöbalken	Chef tekniska avd	VB 2007
Utreda nyckelhanteringen	Chef tekniska avd	VB 2007
Upprätta dokumenterad sammanställning av besiktningar som utförs	Chef tekniska avd	VB 2007